

PRACE TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK W WILNIE.
Wydział nauk matematycznych i przyrodniczych. Tom VII.
TRAVAUX DE LA SOCIÉTÉ DES SCIENCES ET DES LETTRES DE VILNO.
Classe des Sciences mathématiques et naturelles. Tome VII.

Prace Zakładu Zoologicznego
Uniwersytetu St. Batorego w Wilnie.

Travaux de l'Institut de Zoologie
de l'Université de Vilno.

№ 21.

BORYS OGIJEWICZ.

Przyczynek do znajomości chrząszczy (*Adephaga i Palpicornia*) okolic Wilna i Trok.

Beitrag zur Kenntnis der Coleopterenfauna (*Adephaga u. Palpicornia*) d. Umgebung von Wilno und Troki.

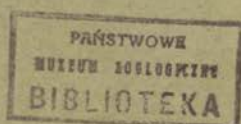
(Zusammenfassung p. 48).

WILNO

1931

Wydano z zasilku Ministerstwa W. R. i O. P.

Zakł. Graf. „Zniesz“, Wilno.

1956

BORYS OGIJEWICZ.

Przyczynek do znajomości chrząszczy (*Adephaga* i *Palpicornia*) okolic Wilna i Trok.

Beitrag zur Kenntnis der Coleopterenfauna (*Adephaga* u. *Palpicornia*) d. Umgebung von Wilno und Troki.

(Komunikat zgłoszony przez czł. J. Prüffera na posiedzeniu w dniu 19-VI 1931 r.)

Badania nad chrząszczami okolic Wilna rozpocząłem w r. 1923, do roku jednak 1927 zbiory nosiły charakter dorywczy. Dopiero od r. 1927, w którym to czasie zostałem zaproszony do współpracy z Komitetem Badań Jezior Trockich, badania te przyjęły charakter poszukiwań systematycznych. W latach 1927—29, t.j. przez trzy lata, zbierałem przeważnie w okolicach Trok, a w latach 1923—27 badałem przeważnie tereny, położone na północ i północny zachód od Wilna; w r. 1930 i częściowo w r. 1931 zbierałem w najbliższych okolicach Wilna.

W niniejszej pracy podaję wyniki moich poszukiwań nad dwoma grupami chrząszczy: 1) *Adephaga*, w skład której wchodzi rodziny: *Cicindelidae*, *Carabidae*, *Haliplidae*, *Dytiscidae*, *Gyrinidae* i *Rhysodidae* i 2) *Palpicornia* z jedną rodziną *Hydrophilidae*.

Zająłem się temi grupami głównie ze względu na ściślejszy ich związek z charakterem podłoża lub wody. Różnego rodzaju zbiorniki wodne, występujące bądź w najbliższych okolicach Wilna (rzeki, stawy, małe jeziora), bądź w okolicach Trok (duże jeziora), oraz charakter ich wybrzeży dawały możliwość zajęcia się zagadnieniami ekologicznymi.

W systematycznym wykazie gatunków przyjąłem podział i nomenklaturę według A. Winklera (*Catalogus Coleopterorum regionis palaearticae*, Pars 1—3, 1924—25, Wien).

W części systematycznej podaję daty znalezienia tylko tych gatunków, które bądź są rzadsze, bądź występują w ściśle określonym czasie. Tam, gdzie dat nie podaję, znaczy to, że gatunki te występują przez cały okres wegetacyjny.

Przy opracowaniu materiałów, prócz własnych zbiorów korzystałem jeszcze z niewielkiego zbioru, zebranego w okolicach Antokola, ofiarowanego mi przez p. Augustyna Maczonisa, za co na tem miejscu składam Mu serdeczne podziękowanie.

Sprawdzenia oznaczeń moich zbiorów dokonali pp. Dyr. Szymon Tenenbaum, Inż. Józef Makólski i Dr. Jan Kinel; Pan Sz. Tenenbaum ponadto udzielił mi wiele cennych rad w ciągu pracy i pozwolił umieścić w niniejszej pracy kilka gatunków, których sam nie znajdowałem w okolicach Wilna. Gatunki te (*Harpalus autumnalis* Duft., *Acupalpus meridianus* L., *Amara convexior* Steph., *Stomis pumicatus* Panz., *Pterostichus anthracinus* Illig., *P. gracilis* Dej., *Dromius agilis* F., *Rhysodes sulcatus* F., *Sphaeridium lunatum* F., *Cercyon impressus* Sturm.) zostały znalezione w okolicach Wilna i znajdują się w zbiorach p. Tenenbauma.

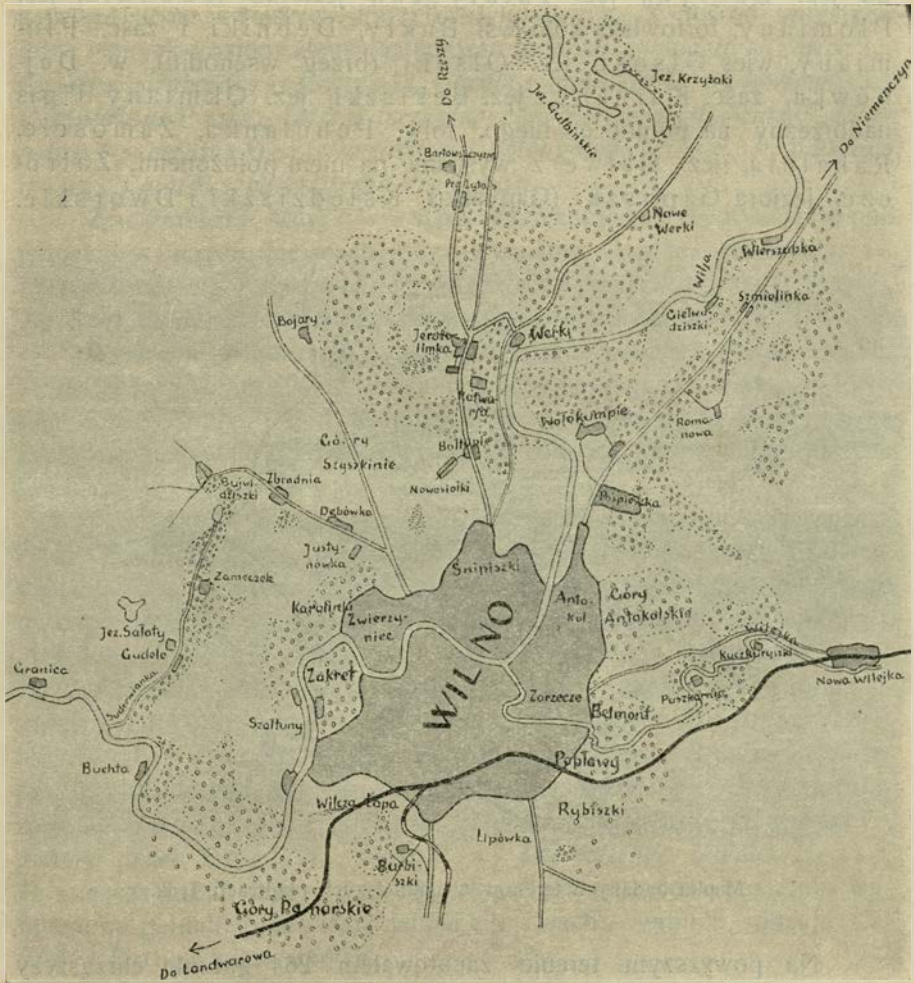
Wszystkim wspomnianym Panom składam wyrazy głębokiej wdzięczności za pomoc i poniesione trudy.

W latach 1927—31 korzystałem z zasiłku Komisji Fizjograficznej Polskiej Akademji Umiejętności.

I. Teren i okręgi ekologiczne.

Materiał, podany w części systematycznej, został zebrany w następujących miejscowościach:

1) **okolice Wilna:** Wilno, szosa z Wilna do Rzeszy, Bołtupie, Jerozolimka, las około Kalwarji i Werek, las około wsi Prożytas, Nowe Werki, jezioro Gulbińskie (brzeg południowy), jez. Krzyżaki (brzeg zachodni, część południowa), (obydwa ostatnio wymienione jeziora badałem bardzo dorywczo), brzeg Wilji koło wsi Giełwudziszki, las między wsiami Wierszupka, Szmielinka i Wołokumpie, las i piaski koło wsi Romanowo, Pośpieszka, Antokol, brzeg Wilji naprzeciwko Pośpieszki i Antokola, Góry Antokolskie, las koło Kuczkuryszek, brzegi rzeki Wilejki pod Nowo-Wilejką, Kuczkuryszkami, Puszkarnią i na Belmoncie, Góry Popławskie, Rybiszki (inaczej Grybiszki), Lipówka, Burbiszki, Wilcza-Łapa, Góry Ponarskie, las w Zakrecie, brzegi rzeki Wilji koło Zakretu, na Zwierzyńcu, pod wsiami Szałtuny, Buchta i Granica, rzeczułka Suderwianka, w. Gudale, jezioro Sałaty, Karolinka, folw. Justynówka, w. Dąbrówka, w. Zbrodnia, Góry Szyszkynie, w. Nowosiołki (na zachód od w. Bołtupie), las między wsiami Bołtupie, Bojary i Bartowszczyzna;

Mapka badanych terenów w najbliższych okolicach Wilna.

2) **okolice Trok:** Troki Nowe, jez. Skajskie z wyspami na niem położonemi, w. Żydziszki, jez. Bulcis, teren położony między południowym brzegiem jez. Skajskie a wsiami Podumble i Worniki, jez. Occko, jez. Narespinka, jez. Bazyljańskie i bagna, na wschód od niego położone, jez. Bołosie (Bałosia), zaśc. Narezy, Troki Stare, las koło w. Piłołówka, las koło folw. Żuki w. Żukiszki, w. Zazdrość, w. Bobrówka, jez. Giłusz,

koło wsi Worniki i na północnym brzegu jez. Okmiany w okolicach Trok i stanowią tylko część lasów szpilkowych. W lasach znalazłem najwięcej form swoistych, im tylko właściwych. Z pośród swoistych form leśnych znajdowałem następujące gatunki: *Cicindela silvatica* L., *Cychrus caraboides rostratus* L., *Carabus violaceus* L., *C. hortensis* L., *C. glabratus* Payk., *Leistus ferrugineus* L., *Loricera pilicornis* F., *Harpalus 4-punctatus* Dej., *Pterostichus oblongopunctatus* F., *P. aethiops* Panz., *Calathus micropterus* Duftsch.

Z pośród form, które łowiłem przeważnie w lasach (spotykają się one jednak i w innych miejscach) mogę wymienić: *Carabus granulatus* L., *Pterostichus niger* Schall., *P. vulgaris* L., *Synuchus nivalis* Panz., *Agonum mülleri* Hbst., *Platynus assimilis* Payk.

W lasach wilgotnych znajdowałem: *Pterostichus minor* Gyll., *P. diligens* Sturm. Prócz gatunków, wyżej podanych, w lasach łowiłem liczne formy t. zw. kosmopolitów ekologicznych, które nie są związane specjalnie z lasem a występują również na rozmaitych innych terenach.

2) Łąki i pola uprawne. Nie znalazłem tu form specyficznych. Do form, które przeważnie znajdowałem na łąkach i polach, należą: *Carabus nitens* L. ab. *fennicus* Géh. (wszystkie osobniki tego gatunku, łowione w okolicach Wilna i Trok należą do tej aberacji), *Asaphidion pallipes* Duftsch., *Harpalus rubripes* Duftsch. Poza tem na łąkach i polach uprawnych spotykałem znaczną liczbę form niezwiązanych z określonym środowiskiem, jak: *Carabus cancellatus tuberculatus* Dej., gatunki rodzaju *Notiophilus* Dum., *Broscus cephalotes* L., *Bembidion pygmaeum* F., *B. lampros* Hbst., *B. 4-maculatum* L., *Harpalus griseus* Panz., *H. pubescens* Müll., *H. aeneus* F., *Amara aenea* Deg., *A. spreta* Dej., *Pterostichus lepidus* Leske, *P. cupreus* L., *P. niger* Schall, *P. vulgaris* L. (dwa ostatnio wymienione gatunki przeważają jednak w lasach), gatunki rodzaju *Calathus* Bon. i wiele innych.

3) Drogi i piaski. Do form, które przeważnie tu znajdowałem, należą: *Cicindela hybrida* L. i *Amara fulva* Deg.; poza tem łowiłem liczne gatunki z pośród kosmopolitów ekologicznych.

Bogata jest również fauna *Carabidae* koło domów, jednak spotkałem tu tylko gatunki, które nie okazują ściślejszego związku ze środowiskiem, a więc mogą być nazwane kosmopolitami ekologicznymi.

Wśród terenów lądowych nie udało mi się zauważyć różnic pomiędzy okolicami Wilna i Trok, takich przynajmniej, które mogłyby stanowić odrębne środowiska ekologiczne. To też w składzie lądowych *Adephaga* obu obszarów nie zauważyłem wybitniejszych

odrębności. Wodne obszary natomiast wykazują większe różnice. W okolicach Wilna przepływają: 1) rzeki Wilja i Wilejka wraz z licznymi dopływami, jak np.: Suderwianka, która przepływa przez w. Guddele, 2) strumyki w Górach Popławskich, w lesie koło Kalwarji i Werek i t. d. Koło Trok zaś brak rzek, a wody bieżące są reprezentowane tylko przez małe strumyki i rowy, łączące jeziora, jak na przykład pomiędzy jeziorami Płomiany i Kuchnią, Kuchnią i Tata-rzskami itp., a i tych strumyków jest mało. Charakter wód stojących wykazuje też znaczne różnice. I tak, pod Wilnem często spotykają się glinianki. Glinianki takie (których brak pod Trokami) wypełniają się wodą, stopniowo zarastają roślinami wodnymi i z czasem przyjmują charakter bardzo zbliżony do stawów lub jezierek szczytkowych. Glinianki spotykają się przeważnie na północ od Wilna, jednak są rozsiane i w innych okolicach. Koło Wilna spotykają się stawy naturalne, koło Trok zaś znajduje się tylko jedno jeziorko zanikające w lesie koło Wornik, zbliżone swym charakterem do stawu naturalnego, jednak i to jeziorko wykazuje odmienny od stawów wileńskich charakter, jest bardzo płytkie, dno ma zarośnięte mchem; stanowi ono przejście do bagna. Natomiast pod Trokami znajdują się duże kompleksy jezior połudowcowych, których brak koło samego Wilna. Drobne jeziorka leżą wprawdzie niedaleko od miasta, jak np. jezioro Sałaty, a większe jeziora Gulbińskie i Krzyżaki leżą dość daleko na północ od Wilna. Moje badania jeziora Gulbińskiego i Krzyżaki były bardzo dorywcze i dotyczyły tylko południowych i południowej części zachodnich brzegów. Jeziora drobne są bez porównania obfitsze w okolicach Trok, to samo należy powiedzieć o terenach bagnistych i torfowiskach.

Różnice w składzie fauny wodnych chrząszczy okolic Wilna i Trok będą wyrażały się tylko różnicami charakteru zbiorników wodnych, a innych cech różniących nie zaobserwowałem.

Wśród wodnych terenów dadzą się wyróżnić:

4) Brzegi wód. Nie znalazłem wyraźniejszych różnic między składem faunistycznym brzegów wód stojących i bieżących, przeto łącznie je rozpatruję. Na brzegach wód znalazłem dość znaczną ilość form tylko tym terenom właściwą, a mianowicie: *Nebria livida* L., *Elaphrus cupreus* Duftsch., *E. riparius* L., *Bembidion velox* L., *B. argenteolum* Ahr., *B. litorale* Oliv., *B. punctulatum* Drap., *B. obliquum* Sturm., *B. rupestre* L., *B. ustulatum* L., *B. articulatum* Panz. — Z wymienionych form *Nebria livida* była przezemnie znajdowana tylko na brzegach Wilji, a *Bembidion velox*, *B. argenteolum* i *B. litorale* są bardzo rzadkie. Prócz powyżej wyszczegóło-

nionych gatunków, na brzegach wód znajdowałem niektóre kosmopolity ekologiczne, jak *Cicindela hybrida* L. (gatunek ten spotyka się przeważnie na terenach piaszczystych i drogach, lecz nie rzadki i na piaszczystych brzegach wód), *Pterostichus nigrita* F., *Agonum 6-punctatum* L. i inne; również w wilgotnym żwirze i pod kamieniami występują niektóre *Hydrophilidae*, jak *Coelostoma orbiculare* F., *Cercyon ustulatum* Pressl. i in.

5) Na bagnach i torfowiskach wśród wodnych chrząszczy nie znalazłem swoistych gatunków; nieliczne gatunki, te środowiska zamieszkujące, należą do wodnych kosmopolitów ekologicznych, jak np.: *Haliphus ruficollis* Deg., *Hydroporus tristis* Payk., *Platambus maculatus* L.¹⁾, *Helochaeres griseus* F., *Enochrus fontalis* Er.

6) Kałużę zarośniętą, glinianki i stawy naturalne. Pomiędzy temi trzema zbiornikami można zauważyć cały szereg form pośrednich, jeśli chodzi przynajmniej o charakter środowiska i tak np. glinianki zaraz po ich wykopaniu wykazują wybitnie odrębny typ środowiska, a po kilku latach, gdy rozwinie się roślinność wodna, stopniowo zarastają i stają się środowiskiem, zbliżonym pod względem ekologicznym do środowiska stawów naturalnych, a ich fauna chrząszczy jest bardzo podobna. Występują tu: *Coelambus impressopunctatus* Schall., *Agabus bipustulatus* L., *Acilius sulcatus* L., *A. canaliculatus* Nicol; w gliniankach i stawach prócz tego często spotykałem: *Dytiscus marginalis* L. i *D. circumcinctus* Ah r.; w zatokach większych jezior pod Trokami znalazłem też *D. marginalis*, lecz występuje on tu bardzo rzadko. Prócz wymienionych form w kałużach, gliniankach i stawach znajdowałem znaczną liczbę form wodnych niezwiązanych z określonym środowiskiem, a pojawiających się w każdym zbiorniku wodnym.

7) Jeziora mają faunę chrząszczy bardzo zbliżoną do fauny ostatnio omówionych środowisk, a charakteryzują się raczej brakiem niektórych form. I tak nie znalazłem tu: *Coelambus impressopunctatus* Schall., *Agabus bipustulatus* L., *Acilius sulcatus* L., *A. canaliculatus* Nicol., które występują w kałużach, gliniankach i stawach.

¹⁾ Gatunek ten w literaturze podawany jest, jako charakterystyczny dla źródeł i wód bieżących (E. Reitter. Fauna Germanica. Die Käfer I Band. Stuttgart 1908; P. Kuhn t. Illustrierte Bestimmungs—Tabellen der Käfer Deutschlands. Stuttgart 1913; Sz. T e n e n b a u m. Chrząszcze (*Coleoptera*) zebrane w Ordynacji Zamojskiej w gub. Lubelskiej. Pamiętnik Fizjograficzny, tom XXI, 1913 r., Warszawa), jednak w okolicach Wilna i Trok znajdowałem go zarówno w wodach bieżących, jak i stojących, dla tego też uważam za właściwe umieścić go wśród wodnych kosmopolitów ekologicznych.

W jeziorach łowilem następujące formy z wodnych kosmopolitów ekologicznych, jak: *Haliphus ruficollis* Deg., *Noterus crassicornis* Müll., *Hyphydrus ovatus* L., *Hygrotus inaequalis* F., *Hydroporus erythrocephalus* L., *Platambus maculatus* L., *Ilybius fenestratus* F., *I. subaeneus* Er., *Gyrinus natator* L., *Limnebius truncatellus* Thunb., *Helophorus granularis* L., *Coelostoma orbiculare* F., *Anacaena limbata* F., i inne. Przeważna część wymienionych gatunków żyje w zaroślach przybrzeżnych, w małych jeziorach i w zarośniętych zatokach większych jezior. Fauna zaś środka jezior i brzegów nie zarośniętych jest nadzwyczaj uboga.

T A B E L A

rozprzestrzenienia pospolitszych form w różnych typach zbiorników wodnych.

NAZWA GATUNKU	Gliniaki i stawy naturalne	Kaluże	Mniejsze jeziora i zatoki większych jezior	Rzeki i strumienie (zatoki)	UWAGI
<i>Dytiscus marginalis</i> L.	+	—	+ ¹⁾	+ ¹⁾	Pod względem więc bogactwa gatunków i osobników chrząszczy wodnych pierwsze miejsce zajmują gliniarki, stawy naturalne i kaluże, jeziora są już uboższe, a najbardziej ubogą okazała się fauna rzek i strumieni. W wykazie tym pominąłem rzadkie gatunki, których przypadekowo mogłem nie znaleźć w jednym środowisku, a również może przypadkowo znalazłem w innym. Podanie ich więc mogłoby zatrzeć ogólny obraz rozprzestrzenienia chrząszczy wodnych na badanym terenie i zwiększyć prawdopodobieństwo błęd.
<i>D. circumcinctus</i> Ahr.	+	—	—	—	
<i>Coelambus impressopunctatus</i> Schall.	+	+	—	—	
<i>Agabus bipustulatus</i> L.	+	+	—	—	
<i>Acilius sulcatus</i> L.	+	+	—	—	
<i>A. canaliculatus</i> Nicol.	+	+	—	+ ¹⁾	
<i>Noterus crassicornis</i> Müll.	+	+	+	—	
<i>Hyphydrus ovatus</i> L.	+	+	+	—	
<i>Hydroporus erythrocephalus</i> L.	+	+	+	—	
<i>Haliphus ruficollis</i> Deg.	+	+	+	+	
<i>Hygrotus inaequalis</i> F.	+	+	+	+	
<i>Platambus maculatus</i> L.	+	+	+	+	
<i>Ilybius fenestratus</i> F.	+	+	+	+	
<i>I. subaeneus</i> Er.	+	+	+	+	
<i>Gyrinus natator</i> L.	+	+	+	+	
<i>Limnebius truncatellus</i> Thunb.	+	+	+	+	
<i>Helophorus granularis</i> L.	+	+	+	+	
<i>Coelostoma orbiculare</i> F.	+	+	+	+	
<i>Anacaena limbata</i> F.	+	+	+	+	

¹⁾ Bardzo rzadki.

8) Strumienie i rzeki mają faunę chrząszczy jeszcze biedniejszą niż jeziora. Chrząszcze gromadzą się w zaroślach w zatokach, gdzie prąd wody jest znacznie słabszy. Fauna zarośniętych zatok rzecznych jest bardzo podobna do fauny zarośli jeziornych, jednak nie spotykałem tu wielu gatunków, które są pospolite w jeziorach, jak np.: *Noterus crassicornis* Müll., *Hyphydrus ovatus* L., *Hydroporus erythrocephalus* L. i inne. Nie znalazłem również gatunków, które byłyby wyłącznie związane z wodami bieżącymi.

Dla przejrzystości omówionych stosunków załączam tabelę, w której podaję wykaz pospolitszych gatunków, znalezionych w gliniankach, stawach naturalnych, kałużach, jeziorach i w rzekach.

9) Jako odmienne środowisko wymieniam odchody zwierzęce, w których znalazłem (wyłącznie tylko w tem środowisku) następujące gatunki z rodziny *Hydrophilidae*: 1) gatunki pospolite: *Sphaeridium bipustulatum* F., *S. scarabaeoides* L., *Cercyon pygmaeus* Illig., *C. quisquilius* L., *Cryptopleurum minutum* F., 2) rzadsze gatunki: *Cercyon haemorrhoidalis* F., *C. melanocephalus* L., *C. lateralis* Marsh., *C. terminatus* Marsh.; *Cercyon ustulatus* Preysl. zaś znajdowałem w wodzie i w gnoju.

Na specjalną uwagę zasługuje fauna biegaczy (*Carabidae*) na wyspach, położonych na jeziorach Skajście i Galwe. Na innych jeziorach, np. Okmiany, Bobryk, wysp jest bardzo mało i badań tam nie przeprowadzałem. Fauna ta jest bardzo uboga zarówno pod względem ilości gatunków, jak i osobników (znalazłem na wyspach tylko 34 gatunki), a składa się z form, żyjących w lasach, na brzegach wód oraz form ściśle niezwiązanych z podłożem. Rozmieszczenie gatunków na poszczególnych wyspach przedstawia się w sposób następujący:

I. Wyspy na jez. Skajście:

Ponandra mała — mała, wilgotna wysepka, pokryta mchem i porośnięta krzakami — *Dyschirius politus* Dej. — (1 okaz), *Bembidion obliquum* Sturm, *B. assimile* Gyll., *Pterostichus nigrita* F.

Przechodnia — niska i sucha, brzegi obrośnięte krzakami, są kamienie — *Elaphrus riparius* L., *Badister bipustulatus* L.

Ponandra wielka — choć nieznacznie wznosi się ponad poziomem jeziora, jednak jest dość sucha, porośnięta sosnami, świerkami, krzakami; brzegi (prócz północnego) wilgotne — *Elaphrus riparius* L., *Pterostichus nigrita* F.

Bezimienna — sucha, porośnięta krzakami; brzegi stopniowo podnoszą się ku dość wysoko położonej części środkowej; na wyspie mieszczą się dość liczne mrowiska; — *Elaphrus riparius* L.

Sausaragi — mała, sucha, zarośnięta krzakami wyspa o wysokich brzegach — *Elaphrus riparius* L.

Lepienia — sucha, brzegi strome, obrosnięte krzakami — *Carabus nitens* L. ab. *fennicus* Géh. (1 okaz), *Badister bipustulatus* L.

Pagoreść — sucha, porośnięta krzakami, o wysokich brzegach — *Elaphrus riparius* L., *Pterostichus nigrita* F., *P. minor* Gyll.

Byczki — środek suchy, zarośnięty krzakami, brzegi błotniste — *Elaphrus riparius* L., *Bembidion obliquum* Sturm.

II. Wyspy na jez. Galwe:

Rozkopana — mała, sucha wysepka, rzadko zarośnięta sosnami i krzakami, zachodni brzeg błotnisty — *Elaphrus riparius* L., *Bembidion obliquum* Sturm., *Amara lunicollis* Schdte., *A. aenea* Deg.

Żwiry — mała, sucha wysepka zarośnięta krzakami; brzegi wysokie — *Elaphrus riparius* L., *Pterostichus nigrita* F.

Spiritis — brzegi niskie, wilgotne, stopniowo podnoszą się ku środkowi, który jest suchy; cała wyspa dość gęsto porośnięta drzewami: brzozą, osiną i in. i krzakami; cienista — *Elaphrus cupreus* Duftsch., *E. riparius* L., *Pterostichus nigrita* F., *P. minor* Gyll.

Świnki północne — mała, niska, błotnista wysepka, zarośnięta krzakami — *Notiophilus pusillus* Waterh., *Elaphrus cupreus* Duftsch., *E. riparius* L., *Bembidion 4-maculatum* L., *Pterostichus nigrita* F.

Krzyżówka — środek wysoki, rzadko porośnięty drzewami i krzakami, brzegi niskie, przeważnie błotniste — *Elaphrus riparius* L., *Dyschirius aeneus* Dej., *Bembidion obliquum* Sturm., *Agonum 6-punctatum* L.

Kapuśianka — środek wyspy wysoki, zajęty przez ogród warzywny; brzegi dość niskie, jednak nie błotniste, porośnięte drzewami i krzakami — *Notiophilus pusillus* Waterh., *N. aquaticus* L., *Harpalus calceatus* Duftsch.

Zamkowa — środek bardzo wysoki, zajęty przez ruiny zamku, brzegi niskie zarośnięte drzewami i krzakami, zachodni i północny brzegi są wilgotne; wielka ilość kamieni i cegieł. Wyspa ta bardzo często odwiedzana jest przez zwiedzających ruiny zamku. Znalazłem tu: *Carabus hortensis* L., *Elaphrus cupreus* Duftsch., *Harpalus 4-punctatus* Dej., *Pterostichus oblongopunctatus* F., *P. minor* Gyll., *Synuchus nivalis* Panz., *Agonum 6-punctatum* L. Wyspa Zamkowa wyróżnia się nie tylko stosunkowo znaczną liczbą występujących tu gatunków, ale i tem, że gatunki te reprezentowane są przez dość liczne okazy.

Czartówka — niska, brzegi błotniste, jednak środek suchy; wyspa jest porośnięta drzewami: sosną, brzozą, osiną i krzakami — *Loricera pilicornis* F., *Bembidion varium* Oliv. (1 okaz), *Oodes helopioides* F. *Amara brunnea* Gyll. (1 okaz), *Pterostichus nigrita* F., *P. minor* Gyll., *P. diligens* Sturm., *Agonum 6-punctatum* L.

Widury I — charakter wyspy naogół przypomina stosunki, panujące na Czartówce, na brzegu wschodnim bagno, które przez szuwały łączy się z poprzednią wyspą. Na bagnie złapałem *Carabus clatratus* L. (1 okaz), prócz tego na wyspie znalazłem: *Pterostichus nigrita* F., *Metabletus truncatellus* L.

Płytnica — położona bardzo blisko brzegu jeziora, z którym łączy się przez szuwały. Brzegi wyspy są przeważnie błotniste; cały południowy koniec bagnisty, środek częściowo suchy; cała wyspa porośnięta drzewami i krzakami — *Notiophilus pusillus* Waterh., *N. aquaticus* L., *N. palustris* Duftsch., *N. biguttatus* F., *Amara familiaris* Duft., *Pterostichus nigrita* F., *Metabletus truncatellus* L.

Widury II — południowo-wschodnia część bagnista, północno-zachodnia sucha, środek tej ostatniej części dość wysoki, zajęty pod ogród warzywny; na brzegach wyspa porośnięta drzewami i krzakami; na wyspie wielka ilość kamieni i cegieł — *Notiophilus aquaticus* L., *Elaphrus curpeus* Duftsch., *Oodes helopioides* F. (1 okaz), *Badister bipustulatus* L., *Amara communis* Panz., *Pterostichus coeruleus* L. (1 okaz), *P. nigrita* F., *Metabletus truncatellus* L.

Korszunówka — mała, środek suchy, brzegi wilgotne, porośnięte drzewami i krzakami, południowy brzeg błotnisty — *Pterostichus nigrita* F., *P. strenuus* Panz.

Karuszok — wielka, sucha, środek wysoki, brzegi obrośnięte drzewami i krzakami — *Elaphrus cupreus* Duftsch., *Badister bipustulatus* L., *Amara communis* Panz. *A. familiaris* Duftsch.

Wałga — największa wyspa, środek wysoki, suchy, brzegi obrośnięte drzewami i krzakami, częściowo wilgotne — *Notiophilus palustris* Duftsch., *Elaphrus cupreus* Duftsch., *Badister bipustulatus* L., *Pterostichus oblongopunctatus* F., *P. nigrita* F., *Calathus melanocephalus* L., *Agonum viduum* Panz.

Diamentowa — mała, porośnięta drzewami i krzakami, brzegi niskie, miejscami błotniste — *Elaphrus cupreus* Duftsch., *Oodes helopioides* F. (1 okaz), *Pterostichus nigrita* F., *P. minor* Gyll., *P. diligens* Sturm.

Bondy — niska, porośnięta krzakami, zachodni brzeg błotnisty — *Pterostichus nigrita* F., *P. minor* Gyll.

Na małych, bagnistych wysepkach: Sausaragi małe i Borejki, jak również na suchej wysepce Świnki południowe nie znalazłem przedstawicieli rodziny *Carabidae*.

Z powyższych danych wynika, że fauna biegaczy jest bogatsza na wyspach wilgotnych. Natomiast nie da się zauważyć zależności między bogactwem fauny a odległością wyspy od brzegów jeziora. Ze wszystkich gatunków, występujących na wyspach, najszersze rozprzestrzenienie zajmuje *Pterostichus nigrita*, który występuje prawie na wszystkich wyspach, a drugie miejsce zajmują *Elaphrus riparius* i *E. cupreus*. Przytem *E. riparius* zajmuje wyspy wschodniej części jezior Trockich (j. Skajście i wschodnia część j. Galwe), a *E. cupreus* część środkową i zachodnią jez. Galwe. (Patrz tablicę I).

Na zakończenie wspomnę o gatunkach, których nie znalazłem ale które zostały znalezione stosunkowo blisko od Wilna, na terenie wojew. wileńskiego lub nowogródzkiego: 1) *Cicindela germanica* L. (p. T. Paszkiewiczówna znalazła go pod Lidą, p. N. Kopyłówna pod Dżisną, a 1 okaz z okolic jez. Świtez [wojew. nowogródzkie] otrzymałem od p. K. Karpowicza), 2) *Carabus coriaceus* L. (Bieniakonie, wojew. nowogródzkie, col. T. Paszkiewiczówna) 3) *Omophron limbatum* F. (brzeg rzeki Niemen koło stacji kolejowej Niemen, wojew. nowogródzkie, col. T. Paszkiewiczówna). Przypuszczam, że wymienione gatunki znajdują się również w okolicach Wilna i Trok, jednak są tak rzadkie, że dotychczas ich nie znalazłem. Prócz tego Makólski przypuszcza występowanie w okolicach Wilna *Amara roubali* Makólski; przypuszczenie swe opiera na jednym okazy bez żadnych dat; okaz ten jest w zbiorach Wańkowicza, a jego zbiory pochodzą przeważnie z okolic Wilna¹⁾.

II. Częstość i czas występowania niektórych gatunków.

W celu bardziej przejrzystego przedstawienia czasu i częstości występowania załączam tabelę, obejmującą niektóre, przeważnie pospolitsze formy. Pomijam natomiast wszystkie te gatunki, które w moich zbiorach reprezentowane są przez pojedyncze okazy, ponieważ czas ich znalezienia może być zupełnie przypadkowy.

¹⁾ Józef Makólski. — *Amara Roubali* sp. nov. (Col. Carabidae). Polskie Pismo Entomologiczne, T. VII, 1928, Lwów.

Nazwa gatunku	Częstość występowania	Czas występowania
<i>Cicindela hybrida</i> L.	b. pospolicie	kwiecień — sierpień
<i>Cychrus caraboides rostratus</i> L.	dość rzadki	od wiosny do jesieni
<i>Carabus violaceus</i> L.	rzadki	" " " "
<i>C. nitens</i> L. <i>ab. fennicus</i> Géh.	dość rzadki	" " " "
<i>C. granulatus</i> L.	pospolicie	" " " "
<i>C. cancellatus tuberculatus</i> Dej.	b. pospolicie	" " " "
<i>C. nemoralis</i> Müll.	niezbytensp.	" " " "
<i>C. hortensis</i> L.	" "	" " " "
<i>C. glabratus</i> Payk.	" "	" " " "
<i>Nebria livida</i> L.	" "	czerwiec — wrzesień
<i>Notiophilus pusillus</i> Waterh.	b. pospolicie	od wiosny do jesieni
<i>N. aquaticus</i> L.	" "	" " " "
<i>N. palustris</i> Duftsch.	pospolicie	" " " "
<i>N. biguttatus</i> F.	niezbytensp.	" " " "
<i>Elaphrus cupreus</i> Duftsch. . .	" "	kwiecień — wrzesień
<i>E. riparius</i> L.	miejscami liczny	" " " "
<i>Loricera pilicornis</i> F.	niezbytensp.	kwiecień — październik
<i>Clivina fossor</i> L.	dość pospolicie	kwiecień — sierpień
<i>C. collaris</i> Hbst.	rzadki	" " " "
<i>Dyschirius globosus</i> Hbst. . .	niezbytensp.	maj — sierpień
<i>Brosicus cephalotes</i> L.	b. pospolicie	od wiosny do jesieni
<i>Asaphidion pallipes</i> Duftsch.	pospolicie	czerwiec — wrzesień
<i>Bembidion pygmaeum</i> F.	"	od wiosny do jesieni
<i>B. lampros</i> Hbst.	b. pospolicie	" " " "
<i>B. punctulatum</i> Drap.	pospolicie	kwiecień — sierpień
<i>B. obliquum</i> Sturm.	niezbytensp.	lipiec — sierpień
<i>B. rupestre</i> L.	rzadki	kwiecień — wrzesień
<i>B. ustulatum</i> L.	"	maj — sierpień
<i>B. femoratum</i> Sturm.	b. pospolicie	od wiosny do jesieni
<i>B. 4-maculatum</i> L.	pospolicie	czerwiec — październik
<i>B. articulatum</i> Panz.	niezbytensp.	czerwiec — sierpień
<i>Epaphius secalis</i> Payk.	pospolicie	lipiec — wrzesień
<i>Trechus 4-striatus</i> Schrank . .	"	lipiec — sierpień

Nazwa gatunku	Częstość występowania	Czas występowania
<i>Patrobus excavatus</i> Payk.	rzadki	kwiecień — sierpień
<i>Badister bipustulatus</i> F.	niezbyt pos.	czerwiec — październik
<i>Harpalus griseus</i> Panz.	b. pospolity	od wiosny do jesieni
<i>H. pubescens</i> Müll.	" "	" " " "
<i>H. calceatus</i> Duftsch.	niezbyt posp.	lipiec — wrzesień
<i>H. aeneus</i> F.	b. pospolity	kwiecień — wrzesień
<i>H. smaragdinus</i> Duftsch.	niezbyt posp.	" "
<i>H. latus</i> L.	pospolity	maj — sierpień
<i>H. 4-punctatus</i> Dej.	dość rzadki	lipiec — wrzesień
<i>H. rubripes</i> Duftsch.	niezbyt posp.	maj — wrzesień
<i>H. tardus</i> Panz.	pospolity	kwiecień — wrzesień
<i>H. rufus</i> Brüggm.	liczny ¹⁾	sierpień
<i>Anisodactylus binotatus</i> F.	dość rzadki	kwiec.—maj, sierp.—wrzes.
<i>Amara aenea</i> Deg.	pospolity	kwiecień — październik
<i>A. spreta</i> Dej.	"	" "
<i>A. familiaris</i> Duftsch.	"	" "
<i>A. bifrons</i> Gyll.	niezbyt posp.	" "
<i>A. apricaria</i> Payk.	" "	czerwiec — październik
<i>A. fulva</i> Deg.	pospolity	maj — wrzesień
<i>A. consularis</i> Dft.	niezbyt posp.	maj — wrzesień
<i>Pterostichus lepidus</i> Leske.	b. pospolity	kwiecień — październik
<i>P. cupreus</i> L.	" "	" "
<i>P. coerulescens</i> L.	" "	" "
<i>P. oblongopunctatus</i> F.	" "	od wiosny do jesieni
<i>P. niger</i> Schall.	pospolity	" " " "
<i>P. vulgaris</i> L.	"	" " " "
<i>P. nigrita</i> F.	"	" " " "
<i>P. minor</i> Gyll.	rzadki	maj — wrzesień
<i>P. diligens</i> Sturm.	"	kwiec. — lipiec — wrzes.
<i>P. aethiops</i> Panz.	dość rzadki	maj — wrzesień
<i>Calathus fuscipes</i> Goeze	b. pospolity	od wiosny do jesieni

¹⁾ Gatunek ten znalazłem tylko koło wsi Szmielinka.

Nazwa gatunku	Częstość występowania	Czas występowania
<i>C. erratus</i> Sahlb.	b. pospolity	od wiosny do jesieni
<i>C. ambiguus</i> Payk.	pospolity	" " " "
<i>C. melanocephalus</i> L.	"	" " " "
<i>C. micropterus</i> Duftsch.	niezbytensp.	" " " "
<i>Dolichus halensis</i> Schall.	rzadki	czerwiec — wrzesień
<i>Synuchus nivalis</i> Panz.	dość rzadki	" "
<i>Agonum 6-punctatum</i> L.	pospolity	kwiecień — październik
<i>A. mülleri</i> Hbst.	nieliczny	od wiosny do jesieni
<i>A. viduum</i> Panz.	rzadki	kwiecień — sierpień
<i>Platynus assimilis</i> Payk.	dość rzadki	od wiosny do jesieni
<i>P. obscurus</i> Hbst.	liczny ¹⁾	lipiec
<i>Europhilus fuliginosus</i> Panz.	niezbytensp. ²⁾	od wiosny do jesieni
<i>Haliplus ruficollis</i> Deg.	pospolity	maj — wrzesień
<i>H. heydeni</i> Wehncke.	pospolity ³⁾	" "
<i>H. flavicollis</i> Sturm.	rzadki ⁴⁾	" "
<i>Noterus crassicornis</i> Müll.	b. pospolity	maj — sierpień
<i>Laccophilus hyalinus</i> Deg.	nieliczny	" "
<i>L. minutus</i> L.	rzadki	maj — wrzesień
<i>Hyphydrus ovatus</i> L.	b. pospolity	od wiosny do jesieni
<i>Coelambus impressopunctatus</i> Schall.	niezbytensp.	" " " "
<i>Hygrotus inaequalis</i> F.	b. pospolity	" " " "
<i>Hydroporus erythrocephalus</i> L.	pospolity	maj — wrzesień
<i>H. palustris</i> L.	nieliczny	czerwiec — wrzesień
<i>H. tristis</i> Payk.	pospolity	maj — wrzesień
<i>Graptodytes lineatus</i> F.	"	maj — sierpień
<i>Platambus maculatus</i> L.	niezbytensp.	czerwiec — sierpień
<i>Agabus bipustulatus</i> L.	" "	lipiec — wrzesień
<i>Ilybius fenestratus</i> F.	b. pospolity	od wiosny do jesieni

¹⁾ Gatunek ten znajdowałem tylko w lasku brzozowym na północny zachód od jez. Bołosie.

²⁾ Gatunek ten łowiłem tylko w lesie koło Werek.

³⁾ Gatunek ten łowiłem tylko w okolicach Wilna.

⁴⁾ Gatunek ten łowiłem tylko w okolicach Trok.

Nazwa gatunku	Częstość występowania	Czas występowania
<i>I. fuliginosus</i> F.	pospolity	maj — sierpień
<i>I. subaeneus</i> Er.	"	od wiosny do jesieni
<i>I. ater</i> Deg.	rzadki	maj — lipiec
<i>I. guttiger</i> Gyll.	dość rzadki	maj — sierpień
<i>Rhantus exoletus</i> Forster.	niezbytensp.	od wiosny do jesieni
<i>Acilius sulcatus</i> L.	" "	" " " "
<i>A. canaliculatus</i> Nicol.	" "	lipiec — wrzesień
<i>Dytiscus marginalis</i> L.	pospolity	od wiosny do jesieni
<i>D. circumcinctus</i> Ah r.	niezbytensp.	" " " "
<i>Gyrinus marinus</i> Gyll.	" "	" " " "
<i>G. natator</i> L.	b. pospolity	" " " "
<i>G. minutus</i> F.	pospolity	" " " "
<i>Limnebius truncatellus</i> Thunb.	b. pospolity	" " " "
<i>Helophorus granularis</i> L.	" "	" " " "
<i>Coelostoma orbiculare</i> F.	pospolity	" " " "
<i>Sphaeridium bipustulatum</i> F.	niezbytensp.	" " " "
<i>S. scarabaeoides</i> L.	b. pospolity	" " " "
<i>Cercyon ustulatus</i> Preysl.	niezbytensp.	maj — sierpień
<i>C. pygmaeus</i> Illig.	b. pospolity	od wiosny do jesieni
<i>C. quisquilius</i> L.	pospolity	czerwiec — wrzesień
<i>Cryptopleurum minutum</i> F.	b. pospolity	od wiosny do jesieni
<i>Anacaena limbata</i> F.	" "	" " " "
<i>Laccobius minutus</i> L.	niezbytensp.	kwiecień — sierpień
<i>L. alutaceus</i> Thoms.	pospolity	maj — sierpień
<i>Helochares griseus</i> F.	b. pospolity	kwiecień — sierpień
<i>Enochrus frontalis</i> Er.	pospolity	kwiecień — wrzesień
<i>E. 4-punctatus</i> Hbst.	"	od wiosny do jesieni
<i>E. minutus</i> F.	b. pospolity	" " " "

III. Część systematyczna.

ADEPHAGA.

Cicindelidae.

Cicindela L.

1. *C. silvatica* L. Posiadam nieliczne okazy tego gatunku złowione w lasach iglastych na Górach Antokolskich — (28-VII. 28 r.), koło wsi Szmielinka — (30-VII. 30 r.) i na suchej, nasłonecznionej polanie leśnej koło Wołokumpi — (24-V. 31 r.). W innych okolicach Wilna i Trok nie spotykałem tego gatunku; natomiast w puszczy Rudnickiej jest on bardzo pospolity.

2. *C. hybrida* L. Na całym badanym terenie występuje bardzo pospolicie na drogach i miejscach piaszczystych, również na piaszczystych brzegach jezior, rzek i strumieni. W dni ciepłe i słoneczne chrząszcze tego gatunku spotykałem od połowy kwietnia do końca sierpnia.

3. *C. campestris* L. Kilka okazów złapałem w końcu kwietnia — (25-IV. 30 r.) na wschodnim brzegu jez. Skajście. Występowały one na łące i drodze gliniastej, blisko wody na przestrzeni koło 20 metrów wzdłuż brzegu. Również kilka okazów tego gatunku złowiłem (17-V. 31 r.) w lesie iglastym pod Kuczkuryszkami na polanie, oświetlonej słońcem.

Carabidae.

Cychrus F.

4. *C. caraboides rostratus* L. Nieliczne okazy spotykałem od wiosny do jesieni w lasach szpilkowych na całym zbadanym terenie pod kamieniami, kawałkami kory, mchem i t. p. Nieco liczniej występowały osobniki tego gatunku późną jesienią (październik, listopad) pod korą starych pni, gdzie gromadziły się przed zimą.

Carabus L.

5. *C. violaceus* L. Nieliczne okazy zbierałem pod kamieniami w lasach szpilkowych i mieszanych na południu od jezior Okmiany i Skajście i w okolicach Wierszupki.

6. *C. nitens* L. ab. *fennicus* G é h. Pojedyncze okazy znajdowałem od wiosny do jesieni w różnych miejscach zbadanego terenu na drogach i łąkach oświetlonych słońcem, rzadziej pod kamieniami. Jeden okaz znalazłem na wyspie Lepienia na jez. Skajście.

7. *C. granulatus* L. Dość pospolity pod kamieniami w lasach i na polach uprawnych w pobliżu lasów. Śród formy typowej trafia się, co prawda rzadko, aberacja *rubripes* Géh.

8. *C. menetriesi* Humm. Bardzo rzadki; posiadam tylko dwa okazy: 1) las koło Werek (18-IV. 24 r.) i 2) las na południowym brzegu jez. Skajście, pod korą pnia (26-V. 27 r.).

9. *C. clathratus* L. Bardzo rzadki; w moich zbiorach znajdują się trzy okazy: 1) las koło Kałwarji (11-VI 28 r.); 2) las koło wsi Worniki (19-IX. 29 r.) i 3) wyspa Widury I na jez. Galwe (6-VIII. 29 r.). Ostatni okaz znalazłem na błotnistym brzegu, pod kawałkami suchej trzciny, naniesionej przez wodę; dwa zaś pierwsze okazy w lasach wilgotnych, pod korą starych pni.

10. *C. cancellatus tuberculatus* Dej. Wszędzie bardzo pospolity, łowiłem od wiosny do jesieni w różnorodnych środowiskach: w lasach, na polach uprawnych, drogach, łąkach, koło domów; w dzień przeważnie pod kamieniami, jednak można czasem spotkać okazy biegające.

11. *C. arvensis* Hbst. Bardzo rzadki, posiadam dwa okazy: 1) Pośpieszka (18-V. 30 r.), 2) las koło Wierszupki (30-VIII. 30 r.).

12. *C. nemoralis* Müll. Niezbyt pospolity. Nieliczne okazy mam z Wilna (na chodnikach koło ogrodów w maju), z Pośpieszki i z lasu na południowym brzegu jez. Skajście. W maju i w październiku zbierałem chrząszcze pod korą pni w lesie.

13. *C. hortensis* L. Gatunek ten znajdowałem w lasach na całym zbadanym terenie pod kamieniami i w pniach pod korą; naogół występuje nieczęsto, jednak na wyspie Zamkowej na jez. Galwe pod kamieniami koło ruin zamku spotykałem go dość często.

14. *C. glabratus* Payk. Niezbyt pospolity; znajdowałem w lasach na północnym brzegu jez. Okmiany, koło zaścianków Pohulanka i Kurhany i koło wsi Worniki; znalezione okazy zbierałem w lasach iglastych i mieszanych pod kamieniami, pod korą starych pni i we mchu. W najbliższych okolicach Wilna tego gatunku nie znalazłem.

Leistus Fröhl.

15. *L. rufescens* F. Bardzo rzadki. Jeden okaz posiadam z lasu na północnym brzegu jez. Okmiany (28.VII 27 r., pod kamieniami) i 4 okazy z małego lasu brzozonego, położonego na północny zachód od jez. Bołosie (20.VII.30 r.), gdzie zbierałem je pod opadłymi liśćmi na podłożu wilgotnym.

16. *L. ferrugineus* L. Rzadki. Posiadam nieliczne okazy z lasów: koło Werek, na Górach Antokolskich, koło wsi Piłotówka i około wsi Worniki, gdzie znajdowałem je pod opadłymi liśćmi, pod mchem itp.

Nebria Latr.

17. *N. livida* L. Nieliczne okazy spotykałem pod kamieniami w różnych miejscach na brzegach rzeki Wilji; jedynie na brzegu koło wsi Gielwudziszki znalazłem je dość licznie. Forma typowa spotyka się rzadziej, niż ab. *lateralis* F.

18. *N. brevicollis* F. Rzadki. Mam kilka okazów z lasu koło Kalwarji, z brzegu Wilejki na Belmoncie (pod kamieniami) i z Popław (pod kamieniami koło rozwalonego domu, w krzakach, niedaleko od rzeki Wilejki); z okolic zaś Trok mam jedyny okaz: 4.VIII.27 r., las koło jez. Ołsoki, w pniu.

Natiophilus Dum.

19. *N. pusillus* Waterh. Na całym zbadanym terenie bardzo pospolity w lasach. Znajdowałem w naturalnych kryjówkach, jak np.: pod kamieniami i opadłymi liśćmi, pod korą starych pni, we mchu, również spotykałem biegające okazy w miejscach, oświetlonych słońcem; rzadziej na drogach, łąkach i polach uprawnych. Znalazłem również ten gatunek na niektórych wyspach, położonych na jeziorze Galwe, jak to: Płytnica, Kapuścianka, Świnki północne.

20. *N. aquaticus* L. Wszędzie bardzo pospolity; zbierałem w tych samych środowiskach co i gatunek poprzedni. Znalazłem ten gatunek na następujących wyspach na jez. Galwe: Płytnica, Kapuścianka i Widury II.

21. *N. palustris* Duftsch. Wszędzie pospolity, jednak rzadszy, niż dwa poprzednie gatunki; znajdowałem tam, gdzie i poprzednie. Znalazłem na wyspach Płytnica i Wałga na jez. Galwe.

22. *N. germinyi* Fauv. Z okolic Wilna mam tylko jeden okaz (17.VII.23 r.) Wilcza Łąpa.

23. *N. biguttatus* F. Niezbyt pospolity. Nieliczne okazy mam z następujących miejscowości: Wilno, Wilcza Łąpa, lasy koło Werek, Kalwarji i na Antokolu; Troki, las koło w. Piłółówka, wyspa Płytnica na jez. Galwe. Warunki występowania, jak trzech pierwszych gatunków tego rodzaju

Elaphrus F.

24. *E. cupreus* Duftsch. Niebardzo pospolity. Łowiłem na brzegach jezior, stawów i rzek. Posiadam okazy z następujących miejscowości: brzeg Wilji naprzeciwko wsi Buchta, brzeg stawu w lesie na Zakrecie; brzegi jez. Bulcys, południowy i wschodni brzegi jez. Skajście, wyspy za jez. Galwe: Zamkowa, Świnki północne, Spirtis, Widury II, Karuszok, Wałga, Diamentowa.

25. *E. riparius* L. W miejscach występowania zwykle jest bardzo liczny. W dni słoneczne i ciepłe prędko biega po piaszczystych i błotnistych brzegach wód stojących i bieżących. Zbierałem od kwietnia do września w następujących miejscowościach: południowy brzeg jez. Gulbińskiego, brzeg strumienia w lesie koło Kałwarji, brzeg strumienia w lesie koło Bołtupie, piaszczysty brzeg Wilji na przeciwko Pośpieszki, na Pośpieszce i w Wołokumpiach, brzegi stawów w lesie na Zakrecie i na Pośpieszce, brzeg Wilejki na Belmoncie; południowy brzeg jez. Okmiany, zachodni brzeg jeziora Tatarszki, wschodni brzeg jez. Bazylińskiego, cypel między jeziorami Galwe i Skajście, południowy i wschodni brzegi jez. Skajście, wyspy na jez. Skajście: Ponandra Wielka, Przechodnia, Bezimienna, Sausaragi, Pago-reść i Byczki; wyspy na jez. Galwe: Rozkopana, Żwiry, Spirtis, Świnki Północne, Krzyżówka.

Loricera Latr.

26. *L. pilicornis* F. Niezbyt pospolity. Znajdowałem w wilgotnych lasach pod opadłymi liśćmi, we mchu, pod kamieniami i t.p. i na brzegach błotnistych. Mam nieliczne okazy z następujących miejscowości: brzeg jez. Gulbińskiego, las koło Werek i Kałwarji, las na Zakrecie, las na Antokolu (brzeg kałuży); lasy na południowym brzegu jez. Skajście, koło w. Worniki, na północnym brzegu jez. Okmiany, lasek brzozy na północny zachód od jez. Bołosie, wyspa Czartówka na jez. Galwe.

Clivina Latr.

27. *C. fossor* L. Dość pospolity. Niezbyt liczne okazy na całym zbadanym terenie zbierałem pod kamieniami w lasach, przy drogach i na brzegach wód.

28. *C. collaris* Hbst. Występuje jak poprzedni, jednak znacznie rzadziej. Bardzo nieliczne okazy łowiłem w niżej podanych miejscowościach: pola i drogi koło f. Justynówka, piaszczyste brzegi Wilji na Zwierzyńcu (Wilno) i Zakrecie; wschodni brzeg jez. Okmiany, droga z Trok nad jez. Ołsoki.

Dyschirius Bon.

29. *D. politus* Dej. Bardzo rzadki. Posiadam trzy okazy: 1) droga piaszczysta przez wieś Podumble—9.VI.20 r., 2) brzeg jez. Bulcys — 23.VI.29 r., 3) wyspa Ponandra mała na jez. Skajście — 22.VII.29 r.

30. *D. aeneus* Dej. Bardzo rzadki. Trzy okazy: 1) wyspa Krzyżówka na jez. Galwe — 2.VIII.29 r., 2) szosa z Wilna do Rzeszy

(koło Wilna), brzeg glinianki — 29.VI.30 r., 3) brzeg kałuży w lesie na Górach Antokołskich — 17.VII.31 r.

31. *D. globosus* Hbst. Niezbyt pospolity. Mam okazy z następujących miejscowości: Wilno (pod kamieniami koło domów), brzeg jez. Gulbińskiego, pola i drogi koło f. Justynówka, lasek koło wsi Zbrodnia, brzeg jez. Sałaty; lasek brzoźowy na północny zachód od jez. Bołosie.

Broscus Panz.

32. *B. cephalotes* L. Bardzo pospolity. Wszędzie w suchych lasach, na polach i drogach pod kamieniami.

Asaphidion Gozis.

33. *A. pallipes* Duftsch. Dość pospolity na całym terenie na polach uprawnych, łąkach; rzadziej spotykałem na brzegach wód, pod kamieniami lub biegające okazy na miejscach oświetlonych słońcem; łowiłem go od czerwca do września.

34. *A. flavipes* L. Bardzo rzadki. Znalazłem tylko dwa okazy: 1) pole na północ od Wilna — 15.VII.23 r., 2) sucha łąka na wschodnim brzegu jez. Bazylińskiego—8.VIII.27 r.

Bembidion Latr.

35. *B. striatum* F. Dość liczne okazy tego gatunku spotykałem w lipcu i sierpniu 1931 r. na piaszczystych brzegach Wilji naprzeciwko Pośpieszki, na Pośpieszce, w Wołokumpiach i na Zakrecie.

36. *B. velox* L. Bardzo nieliczne okazy posiadam z brzegu Wilji naprzeciwko Pośpieszki i na Zakrecie i z brzegu stawu w lesie na Zakrecie.

37. *B. argenteolum* Ahr. Bardzo rzadki. Jeden okaz z brzegu Wilji naprzeciwko Zakretu—20.VI.30 r.

38. *B. litorale* Oliv. Jeden okaz złowiłem na brzegu strumyka w lesie koło Kalwarji—22.V.24 r., natomiast dość licznie spotykałem ten gatunek na piaszczystym brzegu Wilejki na Belmoncie 16.VIII.31 r.

39. *B. pygmaeum* F. Na całym terenie pospolity w lasach, na polach uprawnych, łąkach i drogach, pod kamieniami, w pniach, we mchu, pod opadłymi liśćmi; chętnie też biega na miejscach oświetlonych słońcem; rzadziej spotykałem na brzegach wód. Czerwiec—październik.

B. pygmaeum bilunulatum Bielz. ¹⁾ Występuje tam gdzie i forma typowa, tylko rzadko; 4 okazy: 1) brzeg Wilji naprzeciwko wsi Buchta (3 okazy), 2) las koło Werek (1 okaz).

40. *B. lampros* Hbst. Wszędzie bardzo pospolicie. Miejsce i czas występowania te same co i gatunku poprzedniego, tylko liczniejszy od niego.

B. lampres properans Steph. Bardzo rzadki. Jeden okaz — las koło w. Bartowszczyzna — 4.IV.23 r.

41. *B. punctulatum* Drap. W okolicach Wilna pospolicie na brzegach rzek Wilji i Wilejki (bardzo liczne okazy znalazłem na brzegach Wilji naprzeciwko Antokolu—20.IV.30 r., naprzeciwko Zwierzynca—4.V.30 r., na brzegu Wilejki na Belmontie — 27.VII.30 r.), na brzegach stawu w lesie na Zakrecie i jez. Gulbińskiego. W okolicach Trok bardzo nieliczne okazy znalazłem na brzegu jez. Bulcys—25.IV.30 r. Kwiecień — sierpień.

42. *B. bipunctatum* L. Bardzo rzadki, jeden okaz z brzegu Wilji naprzeciwko Antokola—20.IV.30 r.

43. *B. dentellum* Thnb. Bardzo rzadki. Jeden okaz znalazłem na brzegu Wilji koło Wołokumpi — 15.VIII.31 r.

44. *B. varium* Oliv. Bardzo rzadki. Jeden okaz złowiłem na brzegu wyspy Czartówka na jez. Galwe—6.VIII.29 r., drugi na brzegu jez. Gulbińskiego—8.VIII.30 r.

45. *B. obliquum* Sturm. Niezbyt pospolicie. Znajdowałem na brzegach wód; lipiec—sierpień. Posiadam okazy z następujących miejscowości: brzeg glinianki na Górach Ponarskich, południowy brzeg jez. Gulbińskiego; wschodni brzeg jez. Bazylińskiego, wyspy na jez. Galwe: Krzyżówka, Rozkopana, wyspy na jez. Skajście: Byczki, Ponnandra mała.

46. *B. rupestre* L. Rzadki. Łowiłem na brzegach wód; kwiecień — wrzesień. Nieliczne okazy łapałem na brzegach Wilji naprzeciwko Antokola, na Zakrecie i naprzeciwko wsi Buchta, na brzegu Wilejki na Belmontie, na brzegu kałuży w lesie na Górach Antokolskich, na wschodnim piaszczystym brzegu jez. Bekiszki.

47. *B. ustulatum* L. Rzadki. Nieliczne okazy zbierałem na brzegach Wilji: naprzeciwko Zwierzynca, Zakretu i wsi Buchta, na

¹⁾ Według „Catalogus coleopterorum“ Winklera jest to *subspecies*. Wydaje mi się jednak, że w tym wypadku forma ta nie może być uważana za *subspecies*, gdyż równocześnie z nią występuje forma typowa. Dlatego też to odchylenie, przynajmniej w okolicach Wilna, powinno być traktowane, jako *aberratio*, czy *varietas* (ostatni termin, odrzucony w ostatnich czasach przez większość badaczy, został jednak utrzymany w „Catalogus“ Winklera).

brzegach stawu w lesie na Zakrecie, nad strumyczkiem w lesie koło Kalwarji i na brzegu kałuży w lesie na Górach Antokolskich.

48. *B. femoratum* Sturm. Na całym terenie bardzo pospolity na brzegach wód stojących i bieżących: na brzegach rzek, jezior, glinianek, strumyczków, w lasach i na łąkach, rzadziej spotykałem na polach i drogach, pod kamieniami lub na powierzchni ziemi. Kwiecień—październik.

49. *B. andreae polonicum* Müll. Bardzo rzadki. Mam okazy tylko z brzegów Wilji: naprzeciwko wsi Buchta, na Zakrecie, naprzeciwko Zakretu i naprzeciwko Pośpieszki. Na brzegu Wilji naprzeciwko Zakretu w dniu 4.V.30 r. złapałem aż 10 okazów tego naogół rzadkiego gatunku.

50. *B. genei illigeri* Net. Posiadam tylko 4 okazy: 1) brzeg Wilji naprzeciwko Antokola — 20.IV.30 r. (1 okaz), 2) szosa z Wilna do Rzeszy (koło Wilna), brzeg glinianki — 1.VI.24 r. i tamże 29.VI.30 r. (3 okazy).

51. *B. assimile* Gyll. Bardzo rzadki. Tylko 7 okazów: 1) wyspa Ponandra mała na jez. Skajście — 22.VII.29 r., 2) jez. Gulbińskie, brzeg błotnisty — 2.VIII.30 r. i 10.V.31 r. (dwa okazy), 3) glinianka na Górach Ponarskich — 13.VIII.30 r., 4) bagno koło Gór Szyszkinie — 7.IV.30 r., 5) las koło Werek, we mchu — 6.V.31 r.

52. *B. tenellum* Er. Bardzo rzadki. Jeden okaz z brzegu Wilji naprzeciwko Zakretu — 4.V.30 r.

53. *B. quadrimaculatum* L. Pospolity na całym terenie na łąkach, polach uprawnych, drogach, biega w dzień na miejscach osłonecznionych, rzadziej spotykałem go w lasach i na brzegach wód. Mam okazy z wyspy Swinki północne na jez. Galwe. Czerwiec—październik.

54. *B. articulatum* Panz. Niezbyt pospolity. Nieliczne okazy zbierałem na południowym brzegu błotnistym jez. Gulbińskiego — 8.VIII.30 r., na brzegu glinianki w Górach Ponarskich — 13.VIII.30 r., natomiast dość liczne okazy znalazłem na brzegach glinianek koło szosy z Wilna do Rzeszy (koło Wilna) — 29.VI.30 r. W okolicach Trok tego gatunku nie znalazłem.

55. *B. guttula* F. Bardzo rzadki. Posiadam jeden okaz z lasu koło wsi Bartowszczyzna — 22.V.24 r.

Tachyta Kirby.

56. *T. nana* Gyll. Nieliczne okazy mam z pod kory drzew ściętych i starych pni ze wsi Bobrówka, wsi Podumble i Gór Ponarskich.

Epaphius Steph.

57. *E. secalis* Payk. Na całym zbadanym terenie dość pospolity. W lipcu—wrześniu znajdowałem okazy tego gatunku w lasach pod kamieniami i opadłymi liśćmi, we mchu i pod korą pni.

Trechus Clairv.

58. *T. quadristriatus* Schrank. Pospolity. Przeważnie w lasach pod kamieniami, opadłymi liśćmi, we mchu, rzadziej na łąkach i koło domów pod kamieniami. Łapałem również chrząszcze w ciepłe dni w locie wieczorami o zachodzie słońca, a w dni pochmurne nawet w dzień.

Trechoblemus Ggb.

59. *T. micros* Hbst. Bardzo rzadki. Jedyne złowiony okaz pochodzi z szosy między Wilnem i Rzeszą (w pobliżu Wilna), brzeg glinianki — 29.VI.30 r.

Lasiotrechus Ggb.

60. *L. discus* F. Bardzo rzadki. Jedyne okaz znalazłem na brzegu strumyka w wąwozie przy brzegu Wilji koło Wołokumpi — 15.VIII.31 r.

Patrobis Steph.

61. *P. excavatus* Payk. Rzadki. Nieliczne okazy zbierałem od kwietnia do sierpnia w następujących miejscowościach: las koło Werek, brzeg Wilji koło w. Giełwudziszki i Wołokumpie, piaszczysty brzeg rzeki Wilejki pod Puszkarnią; wschodni brzeg jez. Skajście i las mieszany na północnym brzegu jez. Okmiany.

Panagaeus Latr.

62. *P. crux—major* L. Bardzo rzadki. Jeden okaz złapałem — 16.VII.29 r. na wzniesionej łące na torfowisku koło wsi Bukły.

Chlaenius Bon.

63. *Ch. tristis* Schall. Bardzo rzadki. Jeden okaz na torfowisku na zachodnim brzegu jez. Tatarszki—10.VII.27 r.

64. *Ch. nigricornis* F. Bardzo rzadki. Dwa okazy znalazłem w Wilnie na ulicy—4.V.27 r. i 19.V.30 r.

65. *Ch. nitidulus* Schrank. Bardzo rzadki. Znalazłem trzy okazy: pierwszy pod bryłą piasku na wschodnim brzegu jez. Bazylijańskiego—8.VIII.27 r., drugi pod kamieniami na wschodnim brzegu jez. Okmiany—26.IV.30 r. i trzeci pod kamieniem na brzegu Wilji na Zakrecie—20.VIII.30 r.

66. *Ch. vestitus* Payk. Bardzo rzadki. Jeden okaz znalazłem 20.VIII.30 r. pod kamieniem na brzegu Wilji na Zakrecie.

Oodes Bon.

67. *O. helopioides* F. Bardzo rzadki. Znalazłem cztery okazy na następujących wyspach jeziora Galwe: 1) Diamentowa—1.VIII.29 r. (1 okaz), 2) Czartówka—6.VI.29 r. (2 okazy) i 3) Widury II—9.VIII.29 r. (1 okaz).

Badister Clairv.

68. *B. bipustulatus* F. Niezbyt pospolity. Posiadam nieliczne okazy z następujących miejscowości: Popławy, las koło wsi Bołtupie, wschodni brzeg jez. Bazyłjańskiego, las na wschód od w. Worniki, droga z Landwarowa do Żydziszek, wschodni brzeg jez. Skajście, wyspy na jez. Skajcie: Przechodnia i Lepienia, wyspy na jez. Galwe: Widury II, Karuszkok i Wałga; wszystkie okazy złowilem pod kamieniami. Razem z formą typową znalazłem bardzo nieliczne (trzy) okazy należące do ab. *lacertosus* Sturm.

69. *B. peltatus* Panz. Bardzo rzadki. Dwa okazy: piaszczysty brzeg jez. Gulbińskiego—10.V.31 r. i Wilno 24.V.31 r.

Licinus Latr.

70. *L. depressus* Payk. Bardzo rzadki. Znalazłem trzy okazy: 1) las koło Kalwarji — 24.VII.23 r., 2) las iglasty na południowy zachód od zaśc. Pohulanka, w pniu pod korą—29.VII.27 r., 3) północny brzeg jez. Galwe, pod kamieniem — 30.VII.27 r. W zbiorach p. Sz. Tenenbauma znajdują się dwa okazy z lasu na Belmoncie—20.V.11 r.

Harpalus Latr.

71. *H. puncticollis* Payk. Bardzo rzadki. Posiadam tylko dwa okazy: 1) północny brzeg jez. Galwe, pod kamieniami — 30.VII.27 r. 2) wieś Narezy, pod kamieniami—10.VIII.28 r.

72. *H. griseus* Panz. Na całym zbadanym terenie bardzo pospolity pod kamieniami na polach uprawnych, łąkach drogach i koło domów, rzadziej w lasach. Wieczorami przylatuje na światło. Maj—wrzesień.

73. *H. pubescens* Müll. Występuje razem z poprzednim i również bardzo pospolity; na światło nie łapałem.

74. *H. calceatus* Duftsch. Niezbyt pospolity. Posiadam okazy (z pod kamieni) z następujących miejscowości: Wilno (koło domów), droga koło wsi Nowosiołki (nieдалeko od Wilna), Góry Szyszkinie, lasy koło wsi Bartowszczyzna, koło Werek, koło wsi Ro-

manowo i Wołokumpie; Troki (koło domów), droga z Trok nad jez. Olsoki, wyspa Kapuścianka na jez. Galwe.

75. *H. aeneus* F. Od kwietnia do września bardzo pospolity: na brzegach lasów, rzadziej w ich środku, na polach uprawnych, łąkach, koło domów, pod kamieniami; rzadziej spotykałem okazy, biegające przy oświetleniu słonecznym. Wraz z formą typową zbierałem: ab. *semipunctatus* Dej — bardzo pospolita, ab. *viridis* Schilski — znacznie rzadsza od formy typowej, ab. *melas* D. Torre — bardzo rzadka, jeden okaz w lesie koło w. Bartowszczyzna — 17.VIII.23 r.

76. *H. smaragdinus* Duftsch. Niezbyt pospolity, łowiłem jednak na całym zbadanym terenie razem z poprzednim gatunkiem.

77. *H. autumnalis* Dft. Bardzo rzadki. W zbiorach p. Sz. Tenenbauma w Warszawie znajdują się dwa okazy — 15.V.11 r. — las Sapieżyński (Antokol).

78. *H. latus* L. Dość pospolity na całym terenie od maja do sierpnia. Występuje razem z *H. aeneus*.

79. *H. quadripunctatus* Dej. Dość rzadki. Nieliczne okazy znalazłem w lasach: koło zaśc. Pohulanka — 27.VIII.28 r., na północnym brzegu jez. Okmiany — 28.VII.28 r., koło wsi Zazdrość — 1.VIII.28 r., koło w. Piłotówka — 4.IX.28 r., na wyspie Zamkowej na jez. Galwe — 2.VIII.29 r., w lesie koło Werek — 6.V.31 r. Chrząszcze występowały pod kamieniami i kawałkami kory, leżącymi na ziemi, we mchu i pod korą pni.

80. *H. rubripes* Duftsch. Spotyka się nieczęsto. Nieliczne okazy zbierałem od maja do września pod kamieniami w następujących miejscowościach: las mieszany na północnym brzegu jeziora Okmiany, północny brzeg jez. Galwe, piaski koło lasu iglastego na wschodnim brzegu jez. Skajście; las koło w. Bartowszczyzna. Dość licznie spotykałem ten gatunek na Górach Szyszkinie (łąka, pod kamieniami).

81. *H. rufitarsis* Duftsch. Bardzo rzadki. Z okolic Wilna posiadam jeden okaz (2.V.24 r.).

82. *H. tardus* Panz. Pospolity; od kwietnia do września występuje razem z *H. aeneus*.

83. *H. anxius* Duftsch. Rzadki. Nieliczne okazy posiadam z następujących miejscowości: las na południe od jez. Skajście — 18.VIII.28 r., łąka i droga (oświetlone słońcem) na wschodnim brzegu jez. Okmiany — 26.IV.30 r., las między wsiami Wołokumpie i Szmiełlinka (pod kamieniami przy szosie z Wilna do Niemenczyzna) — 30.VIII.30 r.

84. *H. frölichii* Sturm. Pojedyńcze okazy łapałem w następujących miejscowościach: droga (kwiecień—dzień słoneczny) na placu wojskowym (północne krańce miasta Wilna), las koło Werek, Góry Ponarskie, las koło wsi Wołokumpie i Romanowo; w ostatnich 4-ech miejscowościach chrząszcze zbierałem pod kamieniami. Prócz tego łapałem ten gatunek również na światło (m. Wilno).

85. *H. hirtipes* Panz. Bardzo rzadki. Mam tylko trzy okazy: 1) las koło w. Wierszupka—28.VII.27 r. (2 okazy), 2) las koło w. Romanowo, pod kamieniami—24.VIII.30 r.

86. *H. rufus* Brüggm. Dość liczne okazy tego gatunku zbierałem w sierpniu w lesie, w pobliżu wsi Szmielinka i Wierszurka (na terenie piaszczystym, pod kamieniami koło szosy z Wilna do Niemenczyna). Pozatem nigdzie tego gatunku nie spotkałem.

Acupalpus Dej.

87. *A. meridjanus* L. W zbiorach p. Sz. Tenenbauma znajduje się kilka okazów z Wilna—10.V.11 r. i 14.VI.11 r.

88. *A. dorsalis* F. Nieliczne okazy łapałem w Wilnie i Trokach na światło i na grządkach warzywnych.

Anisodactylus Dej.

89. *A. binotatus* F. Nieliczne okazy zbierałem w następujących miejscowościach: 1) w kwietniu, maju i w początkach czerwca na łąkach i drogach oświetlonych słońcem: południowy brzeg jez. Skajście, droga ze stacji kolejowej Landwarów do Nowych Trok (przez wieś Worniki), wschodni brzeg jez. Okmiany, Wilno, brzeg jez. Gulbińskiego; 2) w sierpniu—wrześniu zbierałem pod kamieniami na Górach Szyzkinie i koło w. Giełwudziszki. Jeden okaz ab.: *spurcaticornis* Dej w zbiorach p. Tenenbauma—Wilno—10.IV.11 r.

90. *A. nemorivagus* Duftsch. Bardzo rzadki. Jeden okaz złapałem na drodze ze stacji kolejowej Landwarów do Trok (przez w. Worniki)—20.V.28 r.

Amara Bon.

91. *A. plebeja* Gyll. Rzadki. Nieliczne okazy łowiłem: 1) pod kamieniami: szosa z Wilna do Rzeszy—8.IX.24 r., droga z Trok na jez. Olsoki—27.VII.27 r. i 4.VIII.27 r., 2) drogi oświetlone słońcem: szosa z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna)—11.V.24 r., Nowe Werki—8.VIII.30 r., 3) na kłosach zbóż—Pośpieszka—16.VII.24 r.

92. *A. similata* Gyll. Rzadki. Nieliczne okazy mam z następujących miejscowości: las koło Wornik—20.V.28 r., las koło w.

Bartowszczyzna—6.VIII.23 r., Góry Szyszkinie (łąka, pod kamieniami)—15.V.24 r., szosa z Wilna do Rzeszy (koło w. Bołtupie)—21.VIII.24 r., koło Wilna—15.VIII.30 r. i 15.X.30 r.

93. *A. ovata* F. Bardzo rzadki. Znalazłem tylko dwa okazy: 1) droga na zachód od w. Bołtupie—8.VII.23 r., 2) las na Zakrecie—21.V.27 r.

94. *A. nitida* Sturm. var. *imbella* Reitt. Bardzo rzadki. Jeden okaz złowiłem w lesie koło Wornik—20.V.28 r., drugi w Wilnie—22.VI.30 r.

95. *A. communis* Panz. Rzadki. Nieliczne okazy znalezione pod kamieniami posiadam z wysp na jez. Galwe: Widury II—5.VIII.27 r. i 10.VIII.29 r., Karuszok—9.VIII.29 r., a z miejsc osłonecznionych z wschodniego brzegu jez. Skajście (łąka)—25.IV.30 r., w. Gudele—3.VIII.30 r. droga przez wieś Giełwudziszki—30.VIII.30 r., a również z lasu koło Kałwarji—26.IV.31 r., we mchu.

96. *A. convexior* Steph. 10 okazów: Wilno (11 i 14.VI.11 r.), col. Sz. Tenenbaum, z tego 5 okazów znajduje się obecnie w moich zbiorach.

97. *A. lunicollis* Schdte. Rzadki. Nieliczne okazy pochodzą z następujących miejscowości: Wilcza Łapa—14.V.23 r., plac wojskowy (na północ od Wilna)—11.V.24 r., Pośpieszka—29.V.27 r., las w pobliżu wsi Szmielinka (pod kamieniami koło szosy z Wilna do Niemenczyzna), brzeg Wilji koło w. Giełwudziszki (pod kamieniami)—30.VIII.30 r., las koło w. Bołtupie, we mchu—14.V.31 r., las koło w. Jerozolinka—29.VI.31 r.; wyspa Rozkopana na jez. Galwe—24.VIII.29 r.

98. *A. aenea* Deg. Wszędzie bardzo pospolity od kwietnia do października pod kamieniami na łąkach, polach uprawnych, drogach, koło domów, rzadziej w lasach, w kwietniu—maju licznie biega w dzień na miejscach nasłonecznionych. Kilka okazów tego gatunku znalazłem na wyspie Rozkopanej na jez. Galwe.

99. *A. spreta* Dej. Pospolity. Występuje razem z poprzednim, jednak nieco rzadziej.

100. *A. famelica* Zimm. Bardzo rzadki. Jeden okaz złowiłem w lesie koło Werek—3.V.24 r.

101. *A. eurynota* Panz. Bardzo rzadki. Jeden okaz—Wilno—1.X.24 r.

102. *A. familiaris* Duftsch. Na całym zbadanym terenie znajdowałem razem z *A. aenea*, jednak znacznie od niego rzadziej. Kilka okazów znalazłem na wyspach Płytnica i Karuszok na jez. Galwe.

103. *A. lucida* Duftsch. Bardzo rzadki. Jeden okaz znalazłem na wschodnim brzegu jez. Skajście, łąka oświetlona słońcem — 25.IV.30 r.

104. *A. municipalis* Duftsch. Rzadki. Posiadam nieliczne okazy znalezione pod kamieniami i mchem: na Górach Szyszkynie, w lasach: na Górach Antokolskich, koło Kalwarji i Werek i koło wsi Worniki; łapałem okazy tego gatunku również na drodze przez wieś Piłotówka.

105. *A. bifrons* Gyll. Na całym terenie występuje razem z *A. aenea*, jednak nie tak pospolicie.

106. *A. brunnea* Gyll. Bardzo rzadki. Jeden okaz z wyspy Czartówka na jez. Galve — 6.VIII.29 r.

107. *A. apricaria* Payk. Łowiłem na całym terenie po lasach, polach i drogach; niezbyt pospolity. Czerwiec—październik.

108. *A. fulva* Deg. Pospolity na całym terenie. Zbierałem od maja do września pod kamieniami na polach uprawnych, łąkach, drogach, koło domów, na piaskach, w lasach na podłożu piaszczystym, na piaszczystych brzegach Wilji. Występuje przeważnie na terenach piaszczystych.

109. *A. consularis* Duftsch. Niezbyt pospolity. Na całym terenie od maja do września zbierałem na łąkach, polach, drogach, koło domów i w lasach pod kamieniami, pod korą pni i t. p.

110. *A. aulica* Panz. Bardzo rzadki. Znalazłem tylko cztery okazy: 1) las koło w. Bartowszczyzna — 13.VI.23 r., 2) las koło Werek — 8.VIII.23 r., 3) południowy brzeg jez. Skajście — 26.V.27 r., 4) Troki, pod kamieniami koło domu — 2.VIII.27 r. W zbiorach p. Sz. Tenenbauma znajduje się aż 8 okazów tego gatunku z Wilna — 8 i 10.IV.11 r.

111. *A. equestris* Duftsch. Bardzo rzadki. Mam tylko jeden okaz z okolic Wilna — 17.VIII.24 r.

Stomis Clairv.

112. *S. pumicatus* Panz. Bardzo rzadki. Jeden okaz znajduje się w zbiorach p. Sz. Tenenbauma — 25.V.11 r.

Pterostichus Bon.

113. *P. punctulatus* Schall. Bardzo rzadki. Jeden okaz z lasu koło wsi Bartowszczyzna — 11.V.24 r.

114. *P. lepidus* Leske. Bardzo pospolity. Na całym zbadanym terenie od kwietnia do października. Najczęściej występuje jako ab. *ferreus* Letzn. w lasach, na łąkach, polach, miedzach, drogach,

koło domów, w dzień zwykle pod kamieniami, rzadziej biega na miejscach oświetlonych słońcem. Formę typową spotykałem stosunkowo rzadko, a jeszcze rzadziej łowiłem ab. *cyanens* Letzn. (4 okazy) i ab. *niger* Letzn. (3 okazy).

115. *P. cupreus* L. Wszędzie bardzo pospolity. Znajdowałem razem z poprzednim gatunkiem. Niekiedy pojedyncze okazy łapałem w lecie przy świetle słonecznym.

116. *P. coeruleascens* L. Wszędzie bardzo pospolity. Występuje razem z obydwojoma poprzednimi gatunkami. Jeden okaz złapałem na wyspie Widury II na jez. Galwe.

117. *P. oblongopunctatus* F. Bardzo pospolity na całym terenie od wczesnej wiosny do późnej jesieni w lasach pod kamieniami, opadłymi liśćmi, we mchu, pod korą starych pni i t. p. Liczne okazy znajdowałem pod korą pni późną jesienią (październik—listopad), gdy chrząszcze tego gatunku gromadzą się w znacznych ilościach w celu przetrwania, lub wczesną wiosną (kwiecień), kiedy jeszcze nie zdążyły rozejść się po lesie. Gatunek ten spotkałem na wyspach: Zamkowej i Wałga na jez. Galwe.

118. *P. niger* Schall. Pospolity na całym terenie od wiosny do jesieni. Zbierałem przeważnie w lasach pod korą pni, kamieniami, mchem i t. p. Nierzadko jednak łowiłem go również koło domów, na łąkach, drogach i polach uprawnych.

119. *P. vulgaris* L. Razem z poprzednim, tylko nieco pospolitszy.

120. *P. nigrita* F. Pospolity. Znajdowałem razem z obydwojoma poprzednimi gatunkami; prócz tego dość często spotykałem go na brzegach wód pod kamieniami i pod złogami kawałków trzciny, wyrzuconych przez wodę na brzeg. Gatunek ten spotkałem na brzegach wielu wysp, a mianowicie na jez. Galwe: Bondy, Diamentowa, Wałga, Płynica, Czartówka, Widury I i II, Korszunówka, Spirtis, Świnki północne, Żwiry; na jez. Skajście: Pagoreść, Ponandra wielka i mała. Niekiedy obserwowałem chrząszcze, biegające na miejscach oświetlonych słońcem.

121. *P. anthracinus* Illig. Bardzo rzadki. Trzy okazy w zbiorach p. Sz. Tenenbauma, Wilno — 10.IV.11 r.

122. *P. gracilis* Dej. Bardzo rzadki. Dwa okazy w zbiorach p. Sz. Tenenbauma, Wilno — 1846 r.

123. *P. minor* Gyll. Rzadki. Łowiłem w lasach wilgotnych i po brzegach wód pod kamieniami. Nieliczne okazy zbierałem w następujących miejscowościach: las koło Werek, las między wsiami Podumblę i Worniki, wyspy na jez. Galwe: Zamkowa, Czartówka, Spirtis, Diamentowa, Bondy i wyspa Pagoreść na jez. Skajście.

124. *P. strenuus* Panz. Nieliczne okazy znajdowałem pod kamieniami, mchem i pod korą pni w lasach koło Kuczkuryszek, Werek, koło w. Bartowszczyzna, koło zaśc. Pohulanka i na wyspie Korszunówka na jez. Galwe.

125. *P. diligens* Sturm. Dość rzadki, spotykałem w miejscach wilgotnych. Nieliczne okazy mam z następujących miejscowości: torfowisko koło Gór Szyszkinie, torfowisko koło w. Bukły, wschodni brzeg jez. Okmiany, wyspy Czartówka i Diamentowa na jez. Galwe; natomiast nieco liczniej znalazłem chrząszcze tego gatunku pod opadłymi liśćmi w wilgotnym brzożowym lasku na północny zachód od jez. Bołosie — 7.IX.30 r.

126. *P. aethiops* Panz. Pojedyńcze okazy zbierałem w pniach, pod kamieniami i mchem w lasach koło Kalwarji i Werek, koło w. Bartowszczyzna i koło w. Piłółówka. 18.XI.23 r. w lesie koło Kalwarji znalazłem liczne osobniki, które przed zimą zgromadziły się pod korą starego pnia.

Calathus Bon.

127. *C. fuscipes* Goeze. Bardzo pospolity od wczesnej wiosny do późnej jesieni na całym zbadanym terenie w lasach, na łąkach, polach, drogach, koło domów, pod kamieniami, mchem i t. p.

128. *C. erratus* Sahlb. Nadzwyczaj pospolity na całym terenie; znajdowałem razem z poprzednim.

129. *C. ambiguus* Payk. Pospolity. Występuje na całym terenie razem z dwoma poprzednimi gatunkami, tylko nieco od nich rzadszy.

130. *C. melanocephalus* L. Pospolity. Występuje razem z poprzednimi gatunkami tegoż rodzaju, jednak jest od nich rzadszy; nieliczne okazy znalazłem na wyspie Wałga na jez. Galwe.

131. *C. mollis* Marsh. Bardzo rzadki. Znalazłem tylko pięć okazów: 1) pod kamieniami w lesie iglastym na wschodnim brzegu jez. Okmiany (Rakalnia) — 26.VII.27 r., 2) brzeg jez. Bołosie, pod kamieniami — 20.VII.30 r. (3 okazy), 3) pod kamieniami na brzegu lasu i pól na zachód od Jerozolimki — 3.IX.30 r.

132. *C. micropterus* Duftsch. Na całym terenie w lasach; pod kamieniami, mchem, w pniach; niezbyt pospolity.

Sphodrus Clairv.

133. *S. leucophthalmus* L. Bardzo rzadki. Znalazłem dwa okazy: 1) Wilno — 30.V.27 r., 2) Troki — 30.VII.28 r. Obydwa okazy zła-
piałem w mieszkaniu.

Aechmites Schauf.

134. *Ae. terricola* Hbst. Bardzo rzadki. Jeden okaz złowiłem 15.V. 30 r. w mieszkaniu w Wilnie.

Dolichus Bon.

135. *D. halensis* Schall. Rzadki. Pojedyncze okazy łapałem od czerwca do września pod kamieniami w następujących miejscowościach: Góry Szyszkinie, pola uprawne na północ od Wilna, las koło w. Bartowszczyzna, Troki Nowe (koło domu), droga z Trok nad jez. Ołsoki, las koło zaśc. Pohulanka, brzeg bagna na południowym brzegu jez. Okmiany. Razem z formą typową występuje ab. *triangularis* Schil.

Synuchus Gyll.

136. *S. nivalis* Panz. Dość rzadki. Pojedyncze okazy zbierałem od czerwca do września na całym terenie pod kamieniami i pod mchem, przeważnie w lasach, rzadziej znajdowałem je na łąkach, polach, miedzach, koło domów i na drogach, czasem biegające na miejscach oświetlonych słońcem. Jeden okaz złowiłem na wyspie Zamkowej na jez. Galwe.

Olistopus Dej.

137. *O. rotundatus* Payk. Bardzo rzadki. Jeden okaz złapałem — 4.VII.27 r. na wschodnim brzegu jez. Skajście, brzeg stromy, piaszczysty, u góry porośnięty lasem szpilkowym. Dla Polski gatunek ten jest podany tylko z Karpat w „Wykazie“ Łomnickiego¹⁾, z okolic Miechowa przez Kulczyńskiego²⁾ i z okolic Kielc przez Tenenbauma³⁾.

Agonum Bon.

138. *A. impressum* Panz. Bardzo rzadki. Jeden okaz — las koło wsi Szmielinka — 17.V.31 r. (Okaz ten został znaleziony przez p. M. Czerniańską).

139. *A. sexpunctatum* L. Na całym terenie dość pospolicie od kwietnia do października pod kamieniami lub na powierzchni ziemi (w dzień) w lasach, na polach, łąkach, suchych i wilgotnych, drogach, na piaszczystych i bagnistych brzegach jezior i strumieni, rzadko koło

¹⁾ M. Łomnicki. Wykaz chrząszczów ziem polskich. Kosmos Nr. 1—3 z roku 1913. Lwów.

²⁾ W. Kulczyński. Chrząszcze z okolic Miechowa w Królestwie Polskim i Krakowa. Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej, tom VII, 1873 r.

³⁾ Sz. Tenenbaum. Przybytki do fauny chrząszczów Polski od roku 1913. Rozprawy i wiadomości z muzeum im. Dzieduszyckich, tom VII—VIII, 1921/22, Lwów.

domów. Gatunek ten zbierałem na wyspach: Krzyżówka, Zamkowa i Czartówka na jez. Galwe. Bardzo rzadko występuje ab. *montanum* Heer. (Jeden okaz na południowym brzegu jez. Skajście—19.VII.29 r.). Prócz tego posiadam trzy okazy przejściowe między formą typową a ab. *montanum*.

140. *A. gracilipes*. Duftsch. Bardzo rzadki. Jeden okaz z Wilczej Łapy — 6.V.23 r.

141. *A. marginatum* L. Bardzo rzadki. Złowiłem tylko dwa okazy: 1) las na Zakrecie — 21.V.27 r., 2) południowy brzeg jez. Skajście, cypel między wyspami Bezimienną a Przechodnią—22.VII.29 r.

142. *A. mülleri* Hbst. Znajdowałem na całym terenie od wiosny do jesieni, jednak nielicznie, przeważnie w lasach, rzadziej na polach, łąkach, drogach, brzegach wód, pod kamieniami lub na miejscach oświetlonych słońcem. Posiadam jeden okaz ab. *coerulescens* Letzn. z lasu koło w. Piłółówka — 21.IV.28 r.

143. *A. viduum* Panz. Dość rzadki. Nieliczne okazy posiadam z następujących miejscowości: zachodni brzeg jez. Tatarski, wschodni brzeg jez. Bazylińskiego, południowy brzeg jez. Skajście, łąki i drogi oświetlone słońcem (kwiecień) na wschodnich brzegach jezior Skajście i Okmiany, wyspa Wałga na jez. Galwe; brzeg Wilji naprzeciwko Zakretu, las na półn.-zach. od w. Bołtupie, błotniste brzegi jez. Gulbińskiego (w ostatnio wymienionem miejscu 10.V.31 r. znalazłem dość liczne okazy tego gatunku). W zbiorach p. Sz. Tenenbauma znajduje się jeden okaz z lasu na Belmoncie — 20.V.11 r.

Platynus Bon.

144. *P. assimilis* Payk. Dość rzadki. Nieliczne okazy zbierałem od wiosny do jesieni w następujących miejscowościach: las koło Werek, brzegi Wilji naprzeciwko wsi Buchta i Zakretu, las koło Kuczuryszek, północny, wschodni i południowy brzeg jez. Skajście. Większą ilość chrząszczy tego gatunku (w towarzystwie *Pterostichus oblongopunctatus* i *Europhilus fuliginosus*) znalazłem — 11.XI.23 r. pod korą pnia w lesie koło Werek.

145. *P. ruficornis* Goeze. Rzadki. Nieliczne okazy znajdowałem pod kamieniem na brzegu Wilji naprzeciwko Zwierzyńca i na brzegu Wilejki na Belmoncie.

146. *P. obscurus* Hbst. 20.VII.30 r. znalazłem liczne okazy pod opadłymi liśćmi (podłoże wilgotne) w lasku brzoźowym na północny zachód od jez. Bołosie; poza tym nigdzie tego gatunku nie spotkałem.

147. *P. dorsalis* Pont. Bardzo rzadki. Posiadam dwa okazy: 1) z Poświętnej — 4.VII.27 r., 2) las koło wsi Prożyty — 23.VII.31 r. pod kamieniami na granicy lasu i pól.

Europhilus Chd.

148. *E. fuliginosus* Panz. Nieliczne chrząszcze zbierałem przez całe lato w lesie koło Werek pod kamieniami, we mchu i starych pniach. Wczesną wiosną (18.IV.24 r.) i późną jesienią (11.XI.23 r.) znajdowałem okazy tego gatunku dość licznie zgromadzone pod korą starych pni.

149. *E. gracilis* Gyll. Bardzo rzadki. Jeden okaz złowiłem w lesie koło Wornik — 20.V.28 r.

Lebia Latr.

150. *L. cyanocephala* L. Bardzo rzadki. Posiadam trzy okazy: 1) Góry Szyszkinie, pod kamieniami — 19.VIII.23 r. (2 okazy), 2) wzgórze na zachód od w. Worniki, pod kamieniami — 7.X.29 r.

151. *L. chlorocephala* Hoffm. Bardzo rzadki. Jeden okaz — szosa z Wilna do Rzeszy (koło Wilna) pod kamieniami — 11.V.24 r.

152. *L. crux-minor* L. Bardzo rzadki. Jeden okaz z polany w lesie koło w. Żukiszki — 15.VIII.28 r.

Dromius Bon.

153. *D. agilis* F. Bardzo rzadki. Jeden okaz w zbiorach p. Sz. Tenenbauma. Wilno — 1840 r.

154. *D. marginellus* F. Bardzo rzadki. Jeden okaz — szosa z Wilna do Rzeszy (koło w. Bołtupie) — 29.X.23 r.

155. *D. quadrimaculatus* L. Bardzo rzadki. Jeden okaz — las na południe od jez. Skajście, pod korą pnia — 16.X.27 r. W zbiorach p. Sz. Tenenbauma jeden okaz z Wilna — 26.V.11 r.

Matabletus Sch-Goeb.

156. *M. truncatellus* L. Nieliczne okazy zbierałem pod kamieniami w następujących miejscowościach: las koło w. Bartowszczyzna, Góry Szyszkinie, droga przez Worniki, wyspy na jez. Galwe: Płytnica, Widury I i II.

157. *M. foveatus* Geoffr. Bardzo rzadki. Znalazłem dwa okazy: 1) Góry Szyszkinie — 19.VIII.23 r., 2) las koło Szmielinki, pod kamieniami — 30.VIII.30 r.

Haliplidae.

Brychius Thoms.

158. *B. elevatus* Panz. Kilka okazów złapałem (4.VIII.30 r.) w zaroślach przybrzeżnych w Wilejce pod Puzskarnią.

Haliplus Latr.

159. *H. varius* Nicol. Bardzo rzadki. Jeden okaz złapałem w kałuży zarośniętej na południowym brzegu jez. Bazyljańskiego—8.VIII.27 r.

160. *H. obliquus* F. Bardzo rzadki. Trzy okazy złowiłem w jeziorze Galwe, przy brzegu wyspy Spirtis—9.VII.27 r.

161. *H. confinis* Steph. Bardzo rzadki. Jeden okaz złowiłem w gliniance przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna)—29.VI.30 r.

162. *H. ruficollis* Deg. Pospolity w okolicach Wilna w stawach, kałużach zarośniętych, gliniankach, bagnach, rzadziej w strumykach, a bardzo nieliczne okazy znajdowałem nawet w zaroślach wodnych koło brzegów Wilejki. W okolicach Trok łowiłem go tylko: 1) w jez. Giłusz w zaroślach przy brzegu i 2) w bagnie na wschodnim brzegu jez. Skajście. Występuje od wiosny do jesieni.

163. *H. heydeni* Wehncke. W okolicach Wilna dość pospolicie; występuje razem z poprzednim, jednak rzadziej. W okolicach Trok nie znalazłem tego gatunku.

164. *H. fluviatilis* Aubé. Bardzo rzadki. Dwa okazy złowiłem w zaroślach przybrzeżnych w Wilejce pod Kuczkuryszkami—28.VII.30 r. i pod Puzskarnią—4.VIII.30 r.

165. *H. lineolatus* Mannh. Bardzo rzadki. Złowiłem tylko pięć okazów: 1) glinianka przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna—29.VII.30 r. (1 okaz), 2) Puzskarnia, zarośla przybrzeżne nad Wilejką—4.VIII.30 r. (4 okazy).

166. *H. immaculatus* Gerh. Bardzo rzadki. Dwa okazy: 1) zarośla przybrzeżne Wilejki pod Kuczkuryszkami—28.VII.30 roku, 2) Rybiszki, strumień—30.VII.30 r.

167. *H. variegatus* Sturm. Bardzo rzadki. Złowiłem tylko trzy okazy w stawie naturalnym w lesie na Zakrecie—4.V.30 r.

168. *H. fulvus* F. Po jednym okazy znalazłem w jez. Płomiany—19.VIII.28 r. i jez. Bulcys—25.IV.30 r.

169. *H. flavicollis* Sturm. Pojedyncze okazy łapałem na brzegach jezior: Okmiany, Tatarszki, Galwe i Skajście i koło wysp położonych na tych jeziorach. Prócz tego znalazłem ten gatunek w kałuży na południowym brzegu jez. Bazyljańskiego. W okolicach Wilna nie spotkałem tego gatunku.

Dytiscidae.

Noterus Clairv.

170. *N. crassicornis* Müll. Na całym terenie bardzo pospolity w wodach stojących: w kałużach, przy brzegach zarośniętych małych jezior i zatok większych jezior, w rowach, przekopanych dla osuszenia terenów bagnistych i. t. p.

171. *N. clavicornis* Deg. Bardzo rzadki. Znalazłem tylko trzy okazy: 1) glinianka przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna)—20.IX.23. r., 2) bagno na wschód od jez. Giłusz — 11.VIII.27 r. i 3) rów wypełniony wodą na zachodnim brzegu jez. Bołosie (we mchu w wodzie) — 12.VIII.27 r.

Laccophilus Leach.

172. *L. hyalinus* Deg. Nieliczne okazy zbierałem: na wschodnim brzegu jez. Skajście, na zachodnim brzegu jez. Galwe, przy brzegu wyspy Rozkopanej na jez. Galwe, w zatokach na wschodnim brzegu jez. Okmiany, na brzegu Wilji naprzeciwko Zakretu, w gliniance przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna).

173. *L. minutus* L. Posiadam nieliczne okazy z następujących miejscowości: staw naturalny w lesie na Zakrecie, glinianki koło folwarku Justynówka i przy szosie z Wilna do Rzeszy (koło Wilna), bagnisty brzeg Wilejki pod Kuczuryszkami, rów wypełniony wodą na zachodnim brzegu jez. Bołosie, bagna na wschód od jez. Giłusz.

Hyphidrus Illig.

174. *H. ovatus* L. Na całym terenie bardzo pospolity w wodach stojących: stawach i gliniankach, w przybrzeżnych zaroślach wodnych mniejszych jezior i zatok większych jezior.

Bidessus Sharp.

175. *B. unistriatus* Schrk. Znalazłem tylko dwa okazy: 1) w zaroślach wodnych na wschodnim brzegu jez. Okmiany (16.VII.27 r.), 2) w jeziorku szczytkowem w lesie koło Wornik (2.VI.29 r.).

Coelambus Thoms.

176. *C. impressopunctatus* Schall. Dość często spotykałem ten gatunek w następujących miejscowościach: stawek naturalny na Antokolu, glinianka koło szosy z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna), kałuża zarośnięta na brzegu Wilejki na Belmoncie, rów wypełniony wodą na zachodnim brzegu jez. Bołosie.

Hygrotus Steph.

177. *H. inaequalis* F. Od wiosny do późnej jesieni na całym zbadanym terenie nadzwyczaj pospolity w wodach stojących: kałużach, gliniankach, stawach, w zaroślach przy brzegach małych jezior i zatok jezior większych, rzadziej przy słabo zarośniętych brzegach jezior większych i wysp, a nawet nieliczne okazy łąpałem w zaroślach przy brzegach w Wilejce na Belmoncie i pod Kuczkuryszkami.

Hydroporus Clairv.

178. *H. dorsalis* F. Tylko dwa okazy: 1) glinianka przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna) — 20.IX.23 r., 2) strumyczek na Górach Popławskich — 30.VII.30 r.

179. *H. erythrocephalus* L. Dość pospolity na całym terenie w wodach stojących: glinianki, stawy, małe jeziorka i zatoki większych jezior.

180. *H. rufifrons* Duftsch. Bardzo rzadki. Posiadam trzy okazy, pochodzące z glinianki przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna) — 21.IX.23 r.

181. *H. palustris* L. Nieliczne okazy zbierałem w okolicach Wilna w kałużach, gliniankach, strumyczkach, a także w Wilejce pod Kuczkuryszkami (zarośla przybrzeżne). Licznie natomiast występował ten gatunek w kałuży koło brzegu Wilejki na Belmoncie — (27.VII.30 r.). W okolicach Trok nieliczne osobniki łąpałem w jez. Giłusz.

182. *H. striola* Gyll. Bardzo rzadki. Znalazłem pięć okazów w kałuży koło brzegu Wilejki na Belmoncie — 27.VII.30 r.

183. *H. tristis* Payk. Dość pospolity w okolicach Trok na terenach bagnistych i w gęsto zarośniętych zatokach jezior. Jeden okaz znalazłem na wiosnę (9.V.29 r.) w wilgotnym mchu w lesie koło zaśc. Pohulanka. W okolicach Wilna bardzo nieliczne okazy łąpałem w gliniance przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna) i w małym stawku naturalnym na wschód od jez. Sałaty.

184. *H. umbrosus* Gyll. Rzadki. Posiadam dziesięć okazów: 1) glinianka przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna) — 21.IX.23 r. i 29.VI.30 r. (4 okazy), 2) brzeg Wilejki pod Kuczkuryszkami — 28.VII.30 r. (2 okazy), 3) kałuża na brzegu Wilejki na Belmoncie — 27.VII.30 r. (4 okazy).

185. *H. melanocephalus* Marsh. Bardzo rzadki. Dwa okazy złowiłem w tejże gliniance, w której znalazłem poprzedni gatunek. (21.IX.23 r. i 29.VI.30 r.).

186. *H. nigrita* F. Bardzo rzadki. Jeden okaz w tejże gliniance, gdzie i poprzednie dwa gatunki — 16.VII.24 r.

Graptodytes Seidl.

187. *G. lineatus* F. Na całym terenie dość pospolity w kałużach, gliniankach, stawach, w zaroślach przy brzegu mniejszych jezior i zatok większych jezior, rzadziej w strumykach; znajdowałem również w zaroślach przybrzeżnych w Wilejce pod Kuczkuryszkami.

Deronectes Shp.

188. *D. latus* Steph. Bardzo rzadki; jeden okaz znalazłem w strumieniu na Rybiskach (ok. Wilna) — 30.VII.30 r.

189. *D. depressus* F. Bardzo rzadki. Cztery okazy posiadam z następujących miejscowości: 1) wschodni brzeg jez. Tatarszki — 10.VII.27 r. i 11.VIII.29 r. (2 okazy), 2) brzeg wyspy Bondy na jez. Galwe — 1.VIII.29 r. i 3) brzeg wyspy Rozkopanej na jez. Galwe — 19.VIII.29 r.

Platambus Thoms.

190. *P. maculatus* L. Gatunek ten od czerwca do sierpnia łapałem w następujących miejscowościach: glinianki przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna), w zaroślach przybrzeżnych w rzece Wilejce pod Kuczkuryszkami i Puskarnią, pod kamieniami na bagnie na południowym brzegu jez. Okmiany, wschodni brzeg jez. Tatarszki (pod kamieniami w wodzie), brzegi wyspy Zamkowej na jez. Galwe. We wszystkich wymienionych miejscach gatunek ten jest pospolity.

Agabus Leach.

191. *A. bipustulatus* L. Znalazłem w następujących miejscowościach: glinianki przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna), rów wypełniony wodą koło Szmielinki, kałuża zarośnięta na brzegu Wilejki na Belmoncie, kałuże deszczowe (wczesną wiosną) na placu wojskowym (północne krańce Wilna). W pierwszym z wymienionych stanowisk występował dość licznie.

192. *A. congener* Thunb. Nieliczne okazy posiadam z jez. Księdziszki — (ok. Trok) i ze stawu w lesie na Zakrecie. Na wiosnę (20.IV.30 r.), przy ciepłej i słonecznej pogodzie kilka okazów złapałem w kałużach deszczowych na placu wojskowym (północne krańce Wilna), a późną jesienią (6.X.24 r.) znalazłem jeden okaz we mchu w lesie koło Kalwarji.

193. *A. sturmi* Gyll. Nieliczne okazy zbierałem w następujących miejscowościach: 1) rów wypełniony wodą na zachodnim brzegu

jez. Bołosie—12.VIII.27 r., 2) jez. Giłusz—19.IV.28 r., 3) mały stawek naturalny na Antokolu — 18.V.30 r., 4) Wilejka pod Kuczkuryszkami, zarośla przybrzeżne—28.VII.30 r.

194. *A. undulatus* Schrank. Nieliczne okazy corocznie zbierałem w maju w stawach naturalnych w lesie na Zakrecie i na wschód od jez. Sałaty. Razem z formą typową występuje ab. *interruptus* Schilski.

Ilybius Er.

195. *I. fenestratus* F. Bardzo pospolity na całym terenie od wiosny do jesieni w wodach stojących. Znajdowałem w kałużach, gliniankach, stawach, w jeziorach przy brzegach w zaroślach i pod kamieniami; znalazłem ten gatunek również w zaroślach przybrzeżnych Wilejki pod Kuczkuryszkami.

196. *I. fuliginosus* F. W okolicach Wilna dość pospolity w gliniankach, stawach, małych strumykach, a nieliczne okazy znalazłem także w Wilejce pod Kuczkuryszkami. W okolicach Trok tego gatunku nie znalazłem.

197. *I. subaeneus* Er. Występuje razem z *I. fenestratus*, znacznie jednak od niego rzadszy.

198. *I. ater* Deg. Nieliczne okazy zbierałem w następujących miejscowościach: kałuża zarośnięta na brzegu Wilejki na Belmoncie, glinianki przy szosie z Wilna do Rzeszy, staw naturalny w lesie na Zakrecie, brzeg Wilji naprzeciwko Zwierzyńa (pod kamieniami koło wody).

199. *I. obscurus* Marsh. Bardzo rzadki. Tylko 2 okazy: 1) stawek naturalny na Antokolu—18.V.30 r. i 2) kałuża zarośnięta na brzegu Wilejki na Belmoncie—27.VII.30 r.

200. *I. guttiger* Gyll. Dość rzadki. W okolicach Wilna w różnych miejscowościach zbierałem pojedyncze okazy w gliniankach i stawach. W okolicach Trok gatunek ten znalazłem tylko w jez. Płomiany i w rowie wypełnionym wodą na zachodnim brzegu jeziora Bołosie.

Rhantus Lacord.

201. *Rh. notaticollis* Aubé. Bardzo rzadki. Jedyne okazy z glinianki przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna) — 12.IX.23 r.

202. *Rh. notatus* F. Rzadki. Nieliczne okazy zbierałem w stawach naturalnych na Antokolu, na Rybiszkach, w lesie na Zakrecie i na Belmoncie w kałuży koło brzegu Wilejki.

203. *Rh. suturellus* Harr. Bardzo rzadki. Posiadam tylko cztery okazy: 1) staw na wschód od jez. Sałaty—11.V.30 r., 2) Antokol, stawek — 18.V.30 r. (2 okazy), 3) las na północny wschód od jez. Bołosie, pod opadłymi liśćmi (środownisko wilgotne) — 20.VII.30 r.

204. *Rh. exoletus* Forster. W okolicach Wilna od wiosny do jesieni niezbyt pospolity w kałużach, gliniankach i stawach; znalazłem ten gatunek również w Wilejce pod Kuczkuryszkami. W okolicach Trok okazy tego gatunku znalazłem tylko w jez. Giłusz i w zatokach zarośniętych na wschodnim brzegu jez. Okmiany, jeden zaś okaz złapałem we mchu wilgotnym w lesie koło zaśc. Pohulanka (13.VII.29 r.). Razem z formą typową występuje ab. *insolatus* Aubé.

Colymbetes Clairv.

205. *C. paykulli* Er. Rzadki. Nieliczne okazy pochodzą z glinianek przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna) i ze stawów naturalnych na Antokolu i w lesie na Zakrecie. Dwa okazy złapałem w ciepłe, słoneczne dni w kałużach deszczowych na placu wojskowym (Wilno) — 20.IV.30 r. i 3.V.31 r.

206. *C. striatus* L. Bardzo rzadki. Posiadam tylko cztery okazy z glinianki przy szosie z Wilna do Rzeszy (koło Wilna) — 21.IX.23 r.

Hydaticus Leach.

207. *H. seminiger* Deg. Bardzo rzadki. Jeden okaz znalazłem w rowie wypełnionym wodą na zachodnim brzegu jez. Bołosie — 12.VII.27 r., a drugi w zarośniętej kałuży koło rzeki Wilejki na Belmoncie — 27.VII.30 r.

208. *H. transversalis* Pont. Bardzo rzadki. Jeden okaz—staw naturalny na wschód od jez. Sałaty — 11.V.30 r.

Graphoderes Thoms.

209. *G. bilineatus* Deg. Rzadki. Nieliczne okazy posiadam z następujących miejscowości w okolicach Trok: rów wypełniony wodą na zachodnim brzegu jez. Bołosie, jez. Giłusz i zatoki zarośnięte na wschodnim brzegu jeziora Okmiany.

210. *G. cinereus* L. Bardzo rzadki. Jeden okaz znalazłem w zatoce zarośniętej na wschodnim brzegu jez. Okmiany — 28.VII.28 r.

211. *G. zonatus* Hoppe. Bardzo rzadki. Tylko jeden okaz udało mi się złapać w gliniance przy szosie z Wilna do Rzeszy — 13.VII.23 r.

Acilius Leach.

212. *A. sulcatus* L. W gliniankach i stawach koło Wilna dość pospolicie od wiosny do jesieni. W okolicach Trok natomiast znalazłem go tylko: 1) w rowie wypełnionym wodą na zachodnim brzegu jez. Bołosie i 2) w kałuży zarośniętej na wyspie Świnki północne na jez. Galwe.

213. *A. canaliculatus* Nicol. Pod Wilnem znajdowałem razem z poprzednim gatunkiem; prócz tego znalazłem okazy tego gatunku w zaroślach przybrzeżnych Wilejki pod Kuczkuryszkami. W okolicach Trok również spotkałem ten gatunek tylko na tych stanowiskach, na których występuje poprzedni gatunek. Razem z formą typową występuje ab. *kotulae* Ulanowski.

Dytiscus L.

214. *D. latissimus* L. Bardzo rzadki. Posiadam tylko dwa okazy: jeden z nich został złowiony przez p. A. Maczonisa w jez. Galwe, koło wyspy Zamkowej — 26.V.28 r. Drugi martwy okaz znalazłem na brzegu jez. Gulbińskiego w maju 1931 r.

215. *D. dimidiatus* Bergstr. Bardzo rzadki. Złowiłem tylko trzy okazy: jeden w jez. Giłusz — 11.VIII.27 r., drugi w jez. Gulbińskim — 10.V.31 r., trzeci w kałuży w lesie koło Karolinki — 25.V.31 r.

216. *D. marginalis* L. W okolicach Wilna od wiosny do jesieni często spotykałem ten gatunek w gliniankach i stawach; znalazłem go również w zaroślach przybrzeżnych Wilejki pod Kuczkuryszkami i Puskarnią. W okolicach Trok natomiast jest bardzo rzadki, złapałem tylko 2 okazy: 1) zatoka zarośnięta w części północnej wschodniego brzegu jez. Okmiany — 26.IV.30 r., 2) zatoka zarośnięta koło Zatrocza na północnym brzegu jez. Skajście — 22.V.30 r. Wszystkie okazy samic przeze mnie złapane należą do ab. ♀ *conformis* Kuntze; typowej formy samic nie spotkałem.

217. *D. circumcinctus* Ahr. W okolicach Wilna w gliniankach i stawach łowiłem go rzadziej od poprzedniego. W okolicach Trok tego gatunku nie spotkałem. Samice występują jako formy typowe i ab. ♀ *dubius* Gyll.

Cybister Curt.

218. *C. lateralimarginalis* Deg. Bardzo rzadki. Znalazłem dwa okazy: 1) jez. Giłusz, zarośla przybrzeżne — 11.VIII.27 r., 2) zatoka zarośnięta na wschodnim brzegu jez. Okmiany — 28.VII.28 r.

Gyrinidae.

Gyrinus Geoffr.

219. *G. marinus* Gyll. Chrząszcze tego gatunku łapałem w słoneczne dni na powierzchni wody, w pochmurne zaś pod powierzchnią zatok na wschodnim i północnym brzegach jez. Okmiany i północnym brzegu jez. Skajście (koło Zatrocza), koło wyspy Byczki na jez. Skajście, rów (wypełniony wodą) między jez. Tatarszki i Kuchnia i w gliniankach przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna). We wszystkich wymienionych stanowiskach jest dość pospolity.

220. *G. distinctus* Aubé. Rzadki. Nieliczne okazy zbierałem na wschodnim brzegu jez. Tatarszki i w strumyku, łączącym to jezioro z jez. Kuchnia.

221. *G. natator* L. Na całym terenie od wiosny do jesieni wszędzie bardzo pospolity, gdzie tylko jest otwarta, spokojna powierzchnia wody. W dni słoneczne łowiłem go na powierzchni wody, w pochmurne pod powierzchnią (glinianki, rowy wypełnione wodą, stawy, zatoki jezior, koło wysp i przy brzegach od strony zacisznej, w zatoczkach małych strumyków i t. p.). Łapałem również ten gatunek w zaroślach przybrzeżnych Wilejki pod Kuczuryszkami i Puszkarnią.

222. *G. bicolor* Payk. Rzadki. Nieliczne okazy zbierałem w zaroślach przybrzeżnych w zatokach na wschodnim brzegu jez. Okmiany i w jez. Księżdziszki.

223. *G. minutus* F. Gatunek ten znalazłem tylko: w zatokach na północnym brzegu jez. Okmiany, koło wyspy Byczki na jeziorze Skajście, w jeziorach Kuchnia i Gilusz, w gliniankach koło szosy z Wilna do Rzeszy (koło Wilna); w miejscach tych licznie występował.

Orectochilus Lac.

224. *O. villosus* Müll. Dość liczne okazy obserwowałem od lipca do września 1927 r. na jez. Tatarszki, koło brzegów wschodniego (m. Troki) i zachodniego, gdzie o zmroku i w ciemne (bezksiężycowe) wieczory szybko pływały po powierzchni wody (jak czynią to w dzień przedstawiciele rodzaju *Gyrinus*). Również w dzień łapałem te chrząszcze w wodzie pod kamieniami. Prócz tego zbierałem bardzo nieliczne tylko okazy na jez. Galwe, koło wyspy Korszunówka — 22.IX.28 r. i w zaroślach przybrzeżnych w Wilejce pod Puszkarnią — 4.VIII.30 r. Przypuszczam jednak, że wymienione stanowiska nie wyczerpują miejsc jego występowania na zbadanym terenie, gdyż gatunek ten prowadzi nocny tryb życia, a w dzień zauważyć go jest bardzo trudno.

Rhysodidae.

Rhysodes Dalm.

225. *Rh. sulcatus* F. Bardzo rzadki. Jeden okaz w zbiorach p. Sz. Tenenbauma w Warszawie; okaz ten przez nieznanego zbiieracza był złapany — 7.VIII.1858 r. w okolicach Wilna.

PALPICORNIA.

Hydrophilidae.

Ochthebius Leach.

226. *O. impressus* Marsh. Bardzo rzadki. Jedyne okazy pochodzą z kałuży deszczowej na placu wojskowym (północne krańce Wilna) — 20.IV.30 r.

227. *O. metallescens* Rosh. Bardzo rzadki. Jeden okaz złowiłem w kałuży zarośniętej na brzegu Wilejki na Belmoncie — 27.VII.30 r.

Hydraena Kug.

228. *H. riparia* Kug. Bardzo rzadki. Znalazłem tylko trzy okazy: stawek naturalny na Rybiskach — 30.VII.30 r. (2 okazy) i brzeg Wilji na Zakrecie, pod kamieniami w wodzie — 1.IX.30 r.

Limnebius Leach.

229. *L. truncatellus* Thunb. Od wiosny do jesieni wszędzie bardzo pospolity w wodach stojących: zarośniętych kałużach, gliniankach, stawach, w jeziorach przy brzegach, rzadziej łowiłem w strumykach.

Helophorus F.

230. *H. aquaticus* L. W maju i czerwcu łapałem nieliczne okazy w następujących miejscowościach: glinianki przy szosie z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna), mały stawek naturalny na Antokolu, brzeg Wilji naprzeciwko Antokola, natomiast dość liczne okazy zebrałem w kałużach deszczowych na placu wojskowym (Wilno) — 20.IV.30 r. W okolicach Trok tego gatunku nie znalazłem.

231. *H. brevipalpis* Bed. Bardzo rzadki. Posiadam tylko 4 okazy z kałuży zarośniętej na brzegu Wilejki na Belmoncie — 27.VII.30 r.

232. *H. granularis* L. Od wiosny do jesieni bardzo pospolity na całym terenie w wodach stojących: zarośniętych kałużach, gliniankach, stawach, mniejszych jeziorach i zarośniętych zatokach większych

jezior; spotykałem go również w strumykach. W kwietniu liczne okazy łapałem w kałużach deszczowych, na placu wojskowym, na północ od Wilna.

233. *H. viridicollis* Steph. Rzadki. Nieliczne okazy zbierałem w następujących miejscowościach: wschodni brzeg jez. Bazylijańskiego, glinianki koło szosy z Wilna do Rzeszy (w pobliżu Wilna), kałuże deszczowe na placu wojskowym (wczesną wiosną) i w kałuży zarosniętej na brzegu Wilejki na Belmoncie.

Hydrochus Leach.

234. *H. elongatus* Schall. Rzadki. Nieliczne okazy znalazłem w następujących miejscowościach: 1) staw naturalny na wschód od jez. Sałaty—11.X.30 r., 2) stawek na Antokolu—18.V.30 r., 3) glinianka na Górach Ponarskich — 13.VIII.30 r.

Coelostoma Brul.

235. *C. orbiculare* F. Pospolity na całym terenie od wczesnej wiosny do późnej jesieni. Znajdowałem w różnych środowiskach wodnych: w zarosniętych kałużach, gliniankach, stawach, przy brzegach jezior, koło wysp, przy brzegach rzek i strumieni, w zaroślach przybrzeżnych, pod kamieniami w wodzie i koło wody, w żwirze wilgotnym na brzegach. Późną jesienią (październik, listopad) spotykałem ten gatunek w lasach we mchu i pod korą pni.

Sphaeridium F.

236. *S. bipustulatum* F. Znajdowałem go w gnoju na całym terenie; nie jest zbyt pospolity.

237. *S. lunatum* F. Bardzo rzadki. Dwa okazy w zbiorach p. Sz. Tenenbauma. Wilno—23.V.11 r.

238. *S. scarabaeoides* L. Bardzo pospolity. Zbierałem w gnoju od wiosny do jesieni na całym zbadanym terenie.

Cercyon Leach.

239. *S. ustulatus* Preyssl. W okolicach Trok spotykałem go niezbyt często na brzegach jezior i koło brzegów wysp, pod kamieniami w wodzie i na brzegu, w żwirze wilgotnym koło wody, a również w gnoju. W okolicach Wilna znajdowałem go tylko pod kamieniami na brzegu Wilji naprzeciwko Zwierzyńca i w gliniance przy szosie z Wilna do Rzeszy.

240. *C. impressus* Sturm. Bardzo rzadki. Dwa okazy w zbiorach p. Sz. Tenenbauma. Wilno — 26.IV.11 r. i 1.V.11 r., w nawozie krowim.

241. *C. haemorrhoidalis* F. Dość rzadki. Mam tylko sześć okazów, znalezionych w gnoju krowim; cztery okazy formy typowej: 1) Góry Ponarskie—4.V.30 r., 2) Popławy — 31.VIII.30 r., 3) krzaki koło Gór Szyszkinie—7.IX.30 r. i 15.VII.31 r.; dwa okazy ab. *erythropterus* Muls.: 1) wschodni brzeg jez. Bazyljańskiego — 8.VIII.27 r., 2) las na południe od jez. Skajście — 18.VIII.28 r. W zbiorach p. Sz. Tenenbauma znajduje się aż 15 okazów formy typowej i 4 okazy ab. *erythropterus*, złapane w Wilnie w r. 1911.

242. *C. melanocephalus* L. Rzadki. Nieliczne okazy zbierałem w gnoju w lesie koło wsi Podumble na brzegu jeziora Kuchnia w okolicach Trok, oraz w Popławach i na Górze Szyszkinie w okolicach Wilna.

243. *C. bifenestratus* Küst. Bardzo rzadki. Jedyne okazy złowiłem 20.VI.30 r., na brzegu Wilji naprzeciwko wsi Gudele.

244. *C. lateralis* Marsh. Bardzo rzadki. Pięć okazów znalazłem w gnoju krowim na brzegu jez. Płomiany—19.VIII.28 r.

245. *C. terminatus* Marsh. Dziewięć okazów tego gatunku znalazłem—19.VIII.28 r. w gnoju krowim na brzegu jez. Płomiany, jeden okaz na wyspie Krzyżówce na jez. Galwe — 2.VIII.29 r., a dwa okazy złowiłem 15.VII.30 r. i 19.VIII.31 r. w Wilnie.

246. *C. pygmaeus* Illig. Bardzo pospolity od wiosny do jesieni w gnoju na całym terenie. Często łapałem go w locie o zachodzie słońca. Ab. *merdarius* Sturm. bardzo rzadka — złapałem tylko jeden okaz w gnoju końskim na Popławach—27.VII.30 r.

247. *C. unipunctatus* L. Bardzo rzadki; jeden okaz znalazłem w stawie naturalnym na wschód od jez. Sałaty — 11.V.30 r. i dwa okazy na brzegu strumienia w wąwozie przy brzegu Wilji koło Wołokumpi—15.VIII.31 r.

248. *C. quisquilius* L. Pospolity na całym terenie; w gnoju.

249. *C. convexiusculus* Steph. Rzadki. Nieliczne okazy posiadamy z następujących miejscowości: kałuża (zarośnięta przez *Elo-dea canadensis* Rich) na południowym brzegu jez. Bazyljańskiego—3.VIII.27 r., brzeg jez. Bulcis—23.VI.29 r., droga z Landwarowa do Żydziszek (w locie)—23.VI.29 r., wyspa Krzyżówka i Diamentowa na jez. Galwe — 1.VIII.29 r.; Wilno, w locie o zachodzie słońca — 5.V.31 r.

250. *C. analis* Payk. Bardzo rzadki; jedyny okaz, Wilno — 8.VI.30 r.

Cryptopleurum Muls.

251. *C. minutum* F. Bardzo pospolity od wiosny do jesieni na całym terenie; w gnoju.

Hydrobius Leach.

252. *H. fuscipes* L. Nieliczne okazy zbierałem w jez. Bazylijańskim (południowo-wschodnia gęsto zarośnięta zatoka)—8.VIII.27 r., w stawie w lesie na Zakrecie — 25.V.29 r., w kałuży deszczowej na placu wojskowym—20.IV.30 r., w małym stawku naturalnym na Antokolu—18.V.30 r., w lesie koło Kalwarji — 26.IV.31 r., we mchu i na brzegu Wilji naprzeciwko Pośpieszki—26.VII.31 r.

Anacaena Thoms.

253. *A. limbata* F. Od wiosny do jesieni wszędzie bardzo pospolity w wodach stojących: w kałużach zarośniętych, rowach wypełnionych wodą, w gliniankach, stawach, jeziorach, rzadziej w strumykach, w zaroślach przybrzeżnych, pod kamieniami w wodzie i na brzegu, w żwirze wilgotnym koło wody. Również znalazłem ten gatunek pod liśćmi i pod mchem w wilgotnym brzoźowym lasku na południowy zachód od jez. Bołosie—20.VII.30 r.

Laccobius Er.

254. *L. minutus* L. Niezbyt pospolity; znalazłem go w następujących miejscowościach: wschodni i zachodni brzeg jez. Tatarszki (pod kamieniami w wodzie), wschodni i południowy brzeg jez. Okmiana (zatoki zarośnięte); glinianki przy szosie z Wilna do Rzeszy.

255. *L. alutaceus* Thoms. Pospolity na całym terenie w wodach stojących: w kałużach zarośniętych, gliniankach, stawach i jeziorach, w zaroślach i pod kamieniami w wodzie. Rzadziej znajdowałem ten gatunek w zaroślach przybrzeżnych w Wilji i Wilejce. Maj—sierpień.

Helochares Muls.

256. *H. griseus* F. Bardzo pospolity na całym terenie w zaroślach wodnych, w bagnach, kałużach, rowach wypełnionych wodą, gliniankach, stawach, jeziorach, rzadziej w rzekach. W kwietniu spotykałem również w kałużach deszczowych. Zbierałem go od kwietnia do sierpnia.

Enochrus Thoms.

257. *E. frontalis* Er. Od kwietnia do września pospolity na całym terenie. Znajdowałem tam, gdzie i poprzedni gatunek.

258. *E. quadripunctatus* Hbst. Razem z poprzednim, nieco rzadszy.

259. *E. testaceus* F. Rzadki. Nieliczne okazy zbierałem w następujących miejscowościach: wschodni brzeg jez. Okmiany, koło wyspy Czartówki na jez. Galwe, jezioro Gilusz.

260. *E. minutus* F. Od wczesnej wiosny do późnej jesien. wszędzie bardzo pospolity. Łowiłem tam, gdzie i *Helochaeres griseus* F. W październiku znajdowałem chrząszcze w lasach we mchu.

Hydrophilus Leach.

261. *H. caraboides* L. Złowiłem trzy okazy: 1) staw w lesie na Zakrecie — 12.VI.28 r., 2) staw w lesie między wsiami Podumble i Worniki — 18.V.29 r., 3) staw na wschód od jez. Sałaty — 11.V.30 r.

Hydrous Leach.

262. *H. piceus* L. Znalazłem tylko dwa okazy w zaroślach przybrzeżnych na wschodnim brzegu jez. Okmiany — 22.VII.28 r. i 15.IX.28 r.

263. *H. aterrimus* Eschz. Tylko trzy okazy: jeden martwy okaz znalazłem w maju 1927 r. na południowym brzegu jez. Skajście; drugi złowiłem na brzegu Wilji na Zakrecie — 7.V.31 r., a trzeci został złapany przez p. N. Kopyłównę — 3.IX.31 r. koło brzegu wyspy Lepienia na jez. Skajście.

Pojedyncze larwy nieoznaczonych bliżej gatunków z rodzaju *Hydrous* spotykałem w zaroślach przybrzeżnych w jeziorach: Okmiana, Galwe, Tataryszki, Bazyljańskie, Skajście i w stawie naturalnym na Rybiszkach.

Berosus Leach.

264. *B. luridus* L. Nieliczne okazy łapałem w następujących miejscowościach: 1) staw w lesie na Zakrecie — 4.V.30 r., 2) staw na wschód od jez. Sałaty — 11.V.30 r., 3) mały stawek na Antokolu — 18.V.30 r.

Z Zakładu Zoologicznego Uniwersytetu S. B. w Wilnie.

Zusammenfassung.

Der Verfasser stellt die Resultate seiner Forschungen über *Adephaga* und *Palpicornia* in der Umgebung von Wilno und Troki für Jahre 1923 bis Anfang 1931 zusammen.

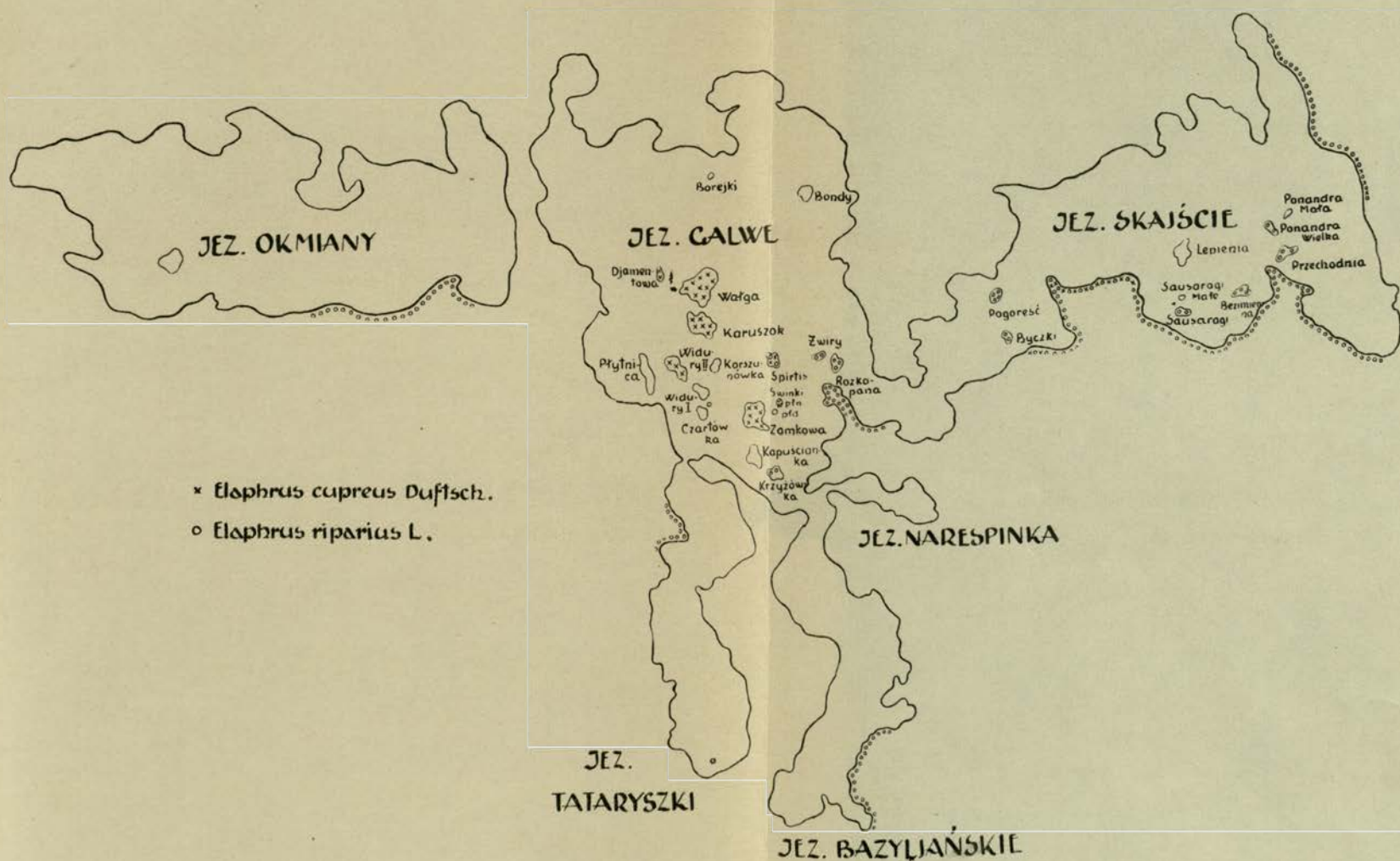
Der erste Teil der Arbeit umfasst die ökologischen Verhältnisse, der zweite die Zeit und Häufigkeit des Auftretens der gemeinen Arten, der dritte das systematische Verzeichnis. Im ökologischen Teil unterscheidet er folgende Typen der Umwelt: Wald, Wiese und Feld, Weg und Sand, Wasserufer, Tümpel und Moor, Pfütze, Tongrube und Teich, See, Bach und Fluss, Tierexkreme; er berücksichtigt auch die Inselfauna. Im systematischen Teil bespricht der Verfasser Zeit und Ort des Auftretens der 264 von ihm gefundenen Arten.

Bemerkenswert ist das Auftreten der sonst in Polen nur für die Karpathen und für die Umgegend von Kielce und Miechów nachgewiesenen Art *Olistopus rotundatus* P a u k.

Aus dem Zoologischen Institute der Universität in Wilno.

TABLICA I (I).

Prace Wydz. Mat.-Przyrod. Tow. Przyj. Nauk w Wilnie. T. VII.

Mapka rozmieszczenia *Elaphrus cupreus* Dufsch. i *Elaphrus riparius* L. na wybrzeżach i wyspach głównego kompleksu jezior Trockich.

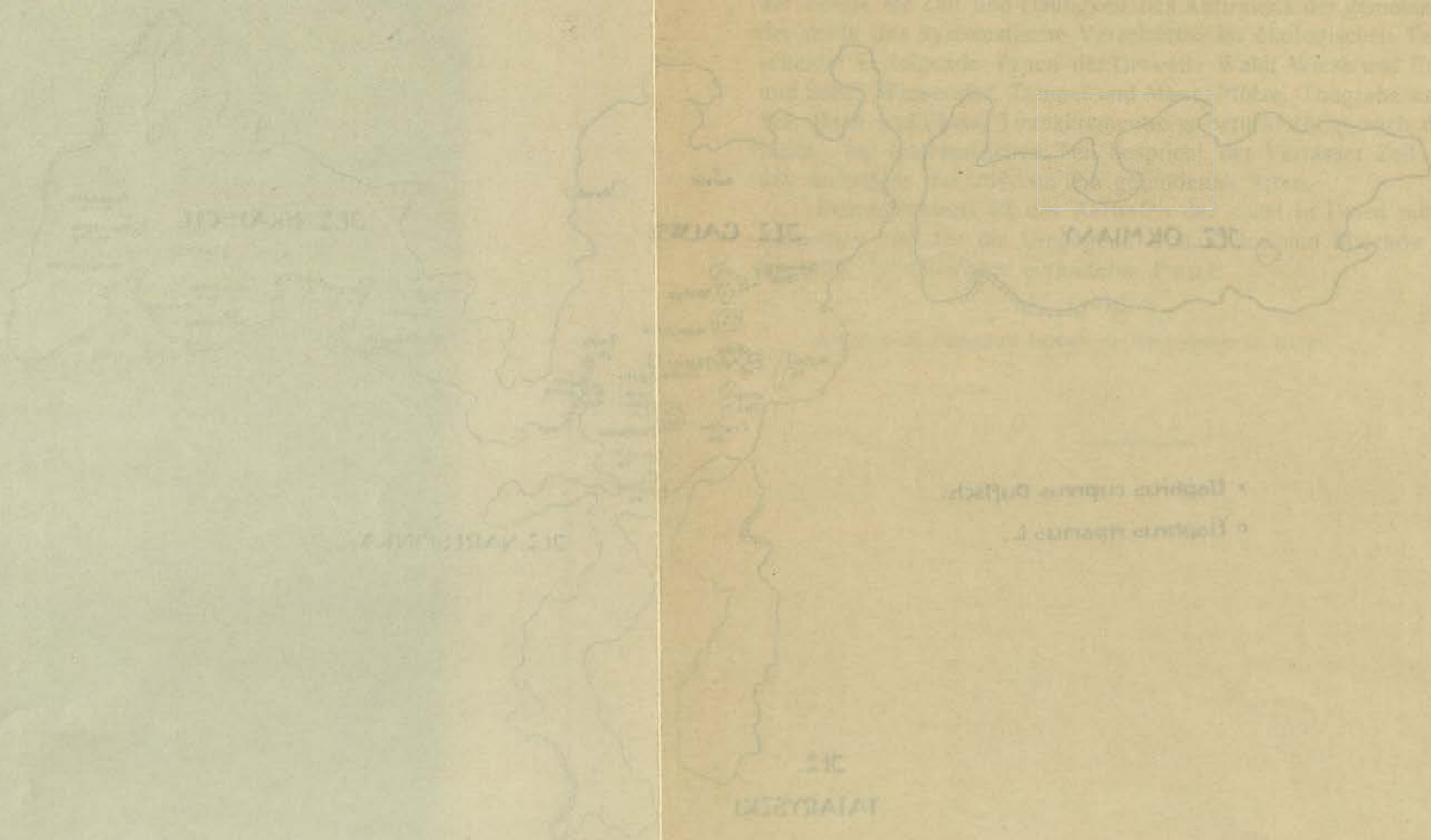
B. Ogijewicz.

E. Świętochowska del.

Die Zusammenfassung des Berichtes über die Ergebnisse der Expedition nach Ost-Tibet, welche im Jahre 1907 stattfand, ist in der folgenden Tabelle enthalten.

TABELLE I

Die Tabelle enthält die Namen der Orte, die von der Expedition besucht wurden, und die Distanzen zwischen denselben.

Die Distanzen zwischen den Orten sind in der folgenden Tabelle angegeben.

DZ. KWANG-SI

